

**La incorporació del vector de la perspectiva de gènere
a l'aula de català de 1^r d'ESO a partir d'una Situació
d'Aprenentatge**

Proposta de millora per implementar una metodologia coeducadora

Mar Trepat Cases

**Treball Final de Màster universitari Online de Formació del Professorat
d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i
Ensenyament d'Idiomes**

Especialitat: Llengua i literatura catalanes

Mentora del centre: Núria Cabiscol Queraltó
Director de la universitat: Edgar Martínez Martínez

Curs 2023 – 2024

Resumen

El presente trabajo trata sobre como implementar el vector de género y la coeducación dentro del aula de catalán en un centro de secundaria, mediante una situación de aprendizaje que ha sido diseñada una vez analizada la casuística del instituto y que se centra en el Día Internacional de la Mujer (8 de marzo). Una propuesta en que el alumnado podrá participar en la celebración de este día hablando sobre la mujer más importante de su vida a través de un texto descriptivo. Durante diez sesiones, trabajarán la teoría del texto descriptivo formando grupos cooperativos heterogéneos, aprendiendo mediante ejemplificaciones de fragmentos de descripciones de algunas de las obras más conocidas de la autora Mercè Rodoreda. Además, irán descubriendo escritoras catalanas que han estado importantes a lo largo de la historia.

El producto final que elaborarán será un cartel diseñado mediante la plataforma *Canva*, donde tendrán que demostrar todo aquello aprendido y redactar una descripción sobre la mujer más importante para ellos y ellas. Finalmente, la presentarán a sus compañeros y compañeras y la colgarán en un mural en los pasillos del instituto. La elaboración de esta situación de aprendizaje se dirige al alumnado de 1.º de ESO del centro y se ajusta al currículum de lengua.

Palabras clave: Vector de género, coeducación, Día Internacional de la Mujer, situación de aprendizaje, escritoras catalanas.

Abstract

The present work is about how to implement the gender vector and coeducation within the Catalan classroom in a secondary school, through a learning situation that has been designed after analyzing the casuistry of the secondary school and focuses on International Women's Day (8 March). A proposal in which students can participate in the celebration of this day talking about the most important woman in his life through a descriptive text. During ten sessions, they will work on descriptive text theory forming heterogeneous cooperative groups and learning through examples of fragments of descriptions of some of the best known works of the author Mercè Rodoreda. In addition, they will discover Catalan women writers who have been important throughout history.

The final product they will produce will be a poster designed through the *Canva* platform, where they will have to demonstrate everything they have learned and

write a description of the most important woman for them. Finally, they will introduce her to their classmates and hang her on a mural in the halls of the institute. The preparation of this learning situation is addressed to the 1st ESO students in the school and is in accordance with the language curriculum.

Keywords: Gender vector, coeducation, International Women's Day, learning situation, Catalan women writers.

Índex

1. Introducció.....	7
2. Problema, pregunta i objectius de la recerca.....	9
3. Estat de la qüestió, marc teòric i normatiu.....	11
3.1. Estat de la qüestió.....	11
3.2. Marc teòric.....	13
3. 3. Marc normatiu.....	14
4. Metodologia.....	16
4.1. Context investigat.....	16
4.2. Perspectiva metodològica i elecció del mètode.....	16
4.3. Tècniques i instruments de recollida de dades.....	17
4.4. Aspectes ètics.....	19
4.5. Estratègia analítica.....	20
4.6. Anàlisi de la implementació de la planificació del treball de camp.....	20
4.7. Situació d'Aprenentatge: La dona més important de la meua vida.....	22
5. Resultats del procés d'anàlisi.....	25
5.1. Diagnosi a partir del buidatge de les enquestes i el KPSI justificat.....	25
6. Discussió dels resultats.....	30
7. Conclusions i línies de futur.....	32
8. Bibliografia i bibliografia web.....	35
9. Annexos.....	1
9. 1. Annex 1. Graella d'observació participant.....	1
9.2. Annex 2. Entrevistes.....	2

9.2.1 Annex 2.1. Entrevista amb la Coordinadora de Coeducació, Convivència i Benestar Emocional (COCOBE).....	2
9.2.2. Annex 2.2. Entrevista amb la professora de català dels quatre grups- classe de 1r d'ESO.....	5
9.3. Annex 3. Qüestionari per a l'alumnat del centre. L'estat de la implementació del vector de la perspectiva de gènere i la coeducació.....	8
9.4. Annex 4. Respostes del KPSI justificat.....	20
9.5. Annex 5. Situació d'Aprenentatge.....	26
9.6. Annex 6. Materials utilitzats en la situació d'aprenentatge.....	40
9.7. Annex 7. Productes finals de l'alumnat.....	76
9.8. Annex 8. Exemplificació llibre de text de 1 ^r d'ESO de català.....	77

1. Introducció

El currículum de l'educació bàsica es defineix com una eina del model educatiu destinada a crear una societat més justa i democràtica, cohesionada i inclusiva, que tingui en compte totes les persones i garanteixi la igualtat d'oportunitats, així com la igualtat real i efectiva. A Catalunya s'han destacat sis vectors: sis elements transversals que els i les professionals de l'educació haurien de considerar en el disseny de totes les decisions i programes d'aprenentatge que es vulguin implementar, tant en l'educació obligatòria com en l'educació infantil i el batxillerat. Aquests sis vectors centren l'atenció en els aspectes que la societat actual considera fonamentals per a l'aprenentatge i l'equitat, connectant amb els desafiaments que afrontem dia a dia. (El nou currículum – Els sis vectors, 2024)

Pel que fa al segon vector, el que s'ocupa de la perspectiva de gènere, dona resposta a un dels disset Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), concretament, el número 5: *Aconseguir la igualtat de gènere* a través dels aspectes de la coeducació i la perspectiva de gènere. Aquest objectiu no sols es tracta d'un dret humà fonamental, sinó que és un dels fonaments essencials per construir un món pacífic, pròsper i sostenible. (El nou currículum – Perspectiva de gènere, 2024)

El nou Decret incorpora la perspectiva de gènere a totes les àrees i matèries, per tant, assegurar aquest fet és responsabilitat del tot professorat que imparteix classes en un centre educatiu i, a la vegada, de la resta de professionals que hi treballen. Ara bé, observant el funcionament del centre de secundària en què he passat la meva etapa de pràctiques, he detectat mancances envers la implementació del vector de la perspectiva de gènere i, un cop analitzada la casuística del centre, he optat per dissenyar una Situació d'Aprenentatge (SA) com a proposta de millora, que contribuís al desenvolupament d'aquest vector i pogués ser aplicada per poder canviar la situació observada a l'institut.

Així doncs, durant la primera fase del període de pràctiques, la d'observació, vaig poder analitzar el comportament de l'alumnat: les seves inquietuds i interessos; i el del professorat: les seves metodologies i els seus objectius. En una de les classes de català a 1^r d'ESO, vaig anomenar a Mercè Rodoreda i una alumna va respondre que «Mercè Rodoreda era un carrer del seu poble», mentre que la resta de l'alumnat no havia sentit mai aquell nom. Va ser llavors quan va aparèixer la motivació, i vaig tenir clar que no podia deixar escapar

l'oportunitat de contribuir a millorar l'educació d'aquells i aquelles joves i ensenyar-los el que més m'apassiona a través d'una proposta que ajudés a revertir aquella la situació.

Del que més he gaudit d'integrar-me en la comunitat educativa ha estat veure l'evolució de l'alumnat i plantejar propostes motivadores que han aconseguit transmetre la meva passió per la llengua catalana i les escriptores que l'han ajudat a ser reconeguda, creant en el jovent una visió completa de la realitat de la nostra història, cobrint les seves necessitats i donant resposta als seus interessos. Així doncs, el TFM contribueix a donar l'oportunitat a l'alumnat de 1^r d'ESO del centre a conèixer referents femenins en qui emmirallar-se i, per altra banda, a participar en un projecte per celebrar el 8M.

El present treball s'estructura en els apartats següents: en primer lloc, la introducció on es presenta l'orientació i les motivacions que han conduït al desenvolupament del treball, justificant la tria de la temàtica. En segon lloc, apareixen explicats de manera clara i directa el problema, la pregunta i els objectius de recerca. Seguidament, es mencionen l'estat de la qüestió i el marc teòric i normatiu, on es presenten estudis similars, relacionant teories i s'exposa el marc normatiu existent en relació amb la temàtica. A continuació, es fa esment del disseny de la recerca, argumentant l'elecció del mètode de l'estudi i al context investigat, les tècniques i instruments de recollida de dades, els aspectes ètics, l'estratègia analítica i la planificació del treball de camp. Pel que fa als resultats del procés d'anàlisi, es mostren els resultats principals derivats de l'anàlisi de les dades recollides i, en la discussió, s'estableixen relacions entre el present treball i d'altres estudis i es destaquen els seus resultats. En les conclusions es presenta fins a quin punt s'han assolit els objectius, es respon a la pregunta de recerca, s'expliquen les limitacions i oportunitats de millora, s'assenyalen les línies futures d'acció i es fa una valoració personal. En la bibliografia es presenten les fonts utilitzades i, finalment, en els annexos s'incorpora tota la informació complementària.

2. Problema, pregunta i objectius de la recerca

A partir del comentari que m'havia fet aquella alumna a l'inici del meu període de pràctiques com a docent de l'assignatura de Llengua Catalana i Literatura, investigant pel meu compte, vaig constatar que el llibre de text utilitzat per l'alumnat a l'assignatura de català contenia poquíssims referents femenins. L'escassetat de presència de biografia d'escriptores catalanes o fragments de les seves obres, era realment preocupant. L'alumnat podia emmirallar-se en algun referent femení si gairebé no n'apareixia cap al seu llibre de text? Aquestes observacions van ser les que em van advertir de la possible mancança en relació amb la coeducació i a la incorporació del vector de gènere de l'institut de secundària on duia a terme les meves pràctiques. A més, durant la fase d'observació, vaig notar que a les classes de 1^r d'ESO no es mencionava cap escriptora ni dona catalana que hagués fet aportacions importants.

Tot i això, per descobrir si, realment, existia aquesta mancança, vaig preguntar al professorat del departament de llengües i a la coordinadora de coeducació, convivència i benestar (COCUBE) sobre aquest aspecte, i vaig assabentar-me que, a més a més, l'alumnat de 1^r d'ESO es trobava en una situació diferent de la resta dels cursos: no creien cap projecte pel 8 de març, mentre que la resta de joves dels cursos superiors, es dedicaven a fer recerques i treballs enfocats a aquesta diada. El departament de socials era l'únic que s'encarregava de commemorar el Dia Internacional de les Dones i, per algun motiu, l'alumnat de 1^r d'ESO no participava en cap dels projectes dirigits per aquest departament organitzador.

Per tant, un cop analitzada la situació i creient necessària la col·laboració de l'alumnat de 1^r d'ESO en alguna activitat important per al centre amb relació al 8 de març, vaig decidir dissenyar una SA per implementar el vector de la perspectiva de gènere i la coeducació a l'aula de català, relacionant la teoria del text descriptiu amb un projecte que s'hauria d'elaborar per celebrar el Dia Internacional de les Dones. Aquesta proposta de millora havia de proporcionar referents femenins a l'alumnat i permetre'ls elaborar un projecte pel 8M amb què poguessin participar en la celebració, juntament amb la resta de cursos de l'ESO i batxillerat.

La principal pregunta d'investigació d'aquesta recerca és *com integrar la perspectiva de gènere de manera significativa i efectiva dins l'aula de català en un centre de secundària?* D'aquesta pregunta en naixen d'altres, per exemple:

Com relacionar la perspectiva de gènere amb la teoria de l'assignatura de català a 1r d'ESO? Com utilitzar una metodologia integradora, global i sistemàtica perquè tot l'alumnat tingui igualtat d'oportunitats? Com fer reflexionar a l'alumnat sobre les mancances relacionades amb la perspectiva de gènere? A partir d'aquestes qüestions es concreten els objectius:

Objectiu general	Contribuir a la millora de la implementació del vector de la perspectiva de gènere a partir de la casuística detectada a l'aula de català, i idear una proposta de format extensible a altres centres, elaborant una situació d'aprenentatge que incorpori la perspectiva de gènere mitjançant models centrats en la coeducació per aplicar-la a l'aula de català de 1r d'ESO.
Objectius específics	Fer palès la importància de formar i educar amb perspectiva de gènere i promoure la coeducació des d'un currículum inclusiu, atesa la realitat del centre, l'alumnat i l'entorn.
	Fomentar la transversalitat de la perspectiva de gènere a través d'una situació d'aprenentatge amb propostes d'acord amb el tarannà del currículum actual introduint referents d'escriptores femenines catalanes i activitats adaptades a les necessitats de l'alumnat a l'aula de català.
	Visibilitzar les aportacions d'algunes de les escriptores catalanes més rellevants al llarg de la història com Víctor Català, Maria Mercè Marçal, Mercè Rodoreda i Montserrat Roig.
	Aprofundir en el caràcter propi de centre fent una revisió de la seva documentació estratègia en el marc de la coeducació i la perspectiva de gènere.
	Integrar-se en el pla del centre i contribuir a les iniciatives organitzades per celebrar el Dia Internacional de les Dones (8M).

Figura 1. Quadre d'objectius del TFM.

3. Estat de la qüestió, marc teòric i normatiu

3.1. Estat de la qüestió

En el document *Contra el currículum ocult: materials per a la coeducació*, Mª Ángeles Calero i Mayte Alarcón asseguren que en l'àmbit educatiu existeix un currículum ocult sexista que, generalment, quan presenta la realitat de les dones, la devalua, eliminant, així, «l'oportunitat d'establir models on puguin projectar-se les nenes i adolescents i promovent un sentiment d'inferioritat que minva la seva autoestima» Per tant, és urgent sensibilitzar el personal dels centres d'ensenyament i formar-lo perquè sigui capaç de detectar aquests elements sexistes «que circulen de manera dissimulada en la tasca docent», garantint la igualtat d'oportunitats entre per tot l'alumnat (2009, p. 06).

Aquestes desigualtats que pateixen les dones, es poden evidenciar analitzant la visió esbiaixada que, majoritàriament, apareix en els materials educatius existents. «Aplicant una perspectiva de gènere», creant nous materials on apareguin referents femenins que representin tot un ventall de possibilitats socials i el seu potencial professional, hi hauria la necessària equitat per educar en els centres educatius en la igualtat d'oportunitats, «atès que la manera d'aconseguir qualsevol canvi social —en el nostre cas un canvi en les relacions humanes—, és a través de l'educació» (*op. cit.*, p. 07).

Envers el document d'Ana Hidalgo Urtiaga titulat *La pràctica docent coeducativa: trajectòria, reptes i recursos*, l'autora afirma que els elements que intervenen en la implementació de la coeducació són els següents: en primer lloc, la teoria feminista, que «estableix les bases del pensament propiciatori del canvi cultural necessari» i, en segon lloc, el marc legislatiu estatal i autonòmic, que «ha de recollir un currículum feminista preceptiu, que concreti i seqüenciï els objectius, els continguts, els criteris i els estàndards d'avaluació» (2022, p. 06). Pel que fa a les teories sobre aquesta disciplina, aquest estudi se centra en la didàctica del feminisme i de la coeducació. A més, subratlla la importància que aquestes haurien de tenir dins del nostre sistema educatiu i la necessitat que siguin una prioritat per al professorat per tal de proporcionar una educació de qualitat. Donat que l'educació és un dret humà inalienable, promoure la igualtat entre nenes i nens —futures dones i homes—, esdevé una qüestió de justícia.

Marina Subirats en l'article *¿Coeducación o escuela segregada? Un viejo y persistente debate*, fa menció de l'asimètrica posició entre homes i dones que es continua mantenint i al saber androcèntric que es continua transmetent a l'alumnat actualment, «y esto no es una afirmación abstracta: no se han conseguido modificar los libros de texto, a pesar del esfuerzo de años» (2010, p. 14). Subirats analitza un tema rellevant, on, a partir d'un context històric i social sobre l'evolució de l'educació al llarg del temps a Espanya, duu a terme una anàlisi crítica dels beneficis i les limitacions de l'escola segregada i l'escola mixta, sent el resultat més rellevant de l'estudi la conclusió a la qual arriba sobre el camí més encertat per a la correcta evolució de la societat: la coeducació.

Fet que se sustenta a la tesi doctoral d'Ana López Navajas titulada *Las mujeres que nos faltan. Análisis de la ausencia de las mujeres en los manuales escolares* (2015), on s'explica que els llibres de text, anomenats per l'autora «manuales escolares», són elements essencials per crear una visió completa del món, la societat i la memòria col·lectiva, i un dels instruments principals amb què els i les docents poden transmetre la informació al jovent. Els llibres de text, però, «continúan mostrándose deficitarios en esos aspectos». Per desgràcia, l'omissió de figures femenines en els llibres de text educatius, les exclou com a referents culturals i models per l'alumnat, fet perjudicial per a l'educació dels i les nostres joves, ja que genera un gran desconeixement cap al llegat femení, creant una visió del món segregada «donde solo los varones parecen tener importancia. Esa falta de reconocimiento cultural lastra el posterior desarrollo social de las estudiantes, a las que se deja desprovistas de genealogía socialmente visible, de modelos de identificación y por tanto, con menos recursos para su desempeño social y personal» (2015, p. 72).

Els resultats més rellevants d'aquest estudi són els següents: per una banda, la baixa representació de les dones en els llibres de text, només el 7,6% dels personatges mencionats són dones, en comparació amb el 92,4% d'homes; l'omissió de la història i la cultura de les dones en els continguts escolars en els àmbits de les arts, la ciència o les humanitats i, finalment, la necessitat urgent de revisar i modificar els continguts educatius, incloent-hi, de manera més equitativa, les contribucions de les dones.

En últim lloc, cal mencionar el TFM d'Alba Berney Pérez titulat *Pla de Coeducació a l'Institut d'Educació Secundària Josep Miquel Guàrdia* (2019), un estudi que destaca la necessitat d'implementar un Pla de Coeducació complet al centre investigat per abordar les mancances detectades i promoure una educació més igualitària i inclusiva des d'una perspectiva de gènere. Aquest

enfocament no només milloraria l'experiència educativa de l'alumnat, sinó que també contribuiria a la creació d'un entorn escolar més just i respectuós. Alguns dels resultats més rellevants extrets per l'autora són: la necessitat d'implementar un Pla de Coeducació i de crear una figura professional específica d'agent de coeducació al centre. A més, parla de la importància de proporcionar formació continuada al professorat en qüestions de coeducació, perspectiva de gènere i ús de llenguatge no sexista. L'autora conclou amb la integració de la coeducació com a part essencial del PEC.

3.2. Marc teòric

Quan va començar a plantejar-se si l'activitat educativa estava contribuint en la igualtat social entre homes i dones, les investigacions van anar destapant indicis suficients que van permetre entreveure que les nenes i adolescents no estaven tenint el mateix tracte que els nens i els adolescents. Així doncs, es va començar a parlar de coeducació, l'alternativa al que, fins aquell moment, era l'ensenyança mixta. Aquesta representava una millora total des de l'escola segregada: tot i que no havia aconseguit desfer-se de la metodologia androcèntrica, les noies ja no estaven destinades a convertir-se, únicament, en bones mares i mestresses de casa, però encara quedava molt camí per recórrer. Per aquest motiu, va ser necessari crear un terme que servís per referir-se a una educació que actués directament contra la discriminació femenina, la coeducació.

Actualment, el document titulat *Mesures i suports universals en el centre educatiu* del Departament d'Educació, insisteix en la importància de «vetllar per la coeducació i la perspectiva de gènere en l'ús de l'espai del centre educatiu» (2024, p. 52). A través del currículum, s'aspira a garantir la integració de la coeducació i la perspectiva de gènere en les unitats didàctiques, projectes i activitats que es duen a terme a les aules. Per aconseguir-ho, el recent Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica, estableix la consideració del vector transversal de la perspectiva de gènere. Per tant, el que s'intenta mitjançant un currículum dissenyat amb la incorporació i la perspectiva de gènere és fer efectiva l'educació integral de les persones mentre es trenquen estereotips de gènere i es lluita per superar les desigualtats i les discriminacions entre l'alumnat. Per afavorir el desenvolupament de les persones, evitant estereotips i rols en funció del sexe, la incorporació de la coeducació en els centres a tots els nivells i modalitats és cabdal.

L'equip docent s'ha d'encarregar d'oferir diversos models als i les joves per personalitzar el seu aprenentatge, «donant opcions de participació, acció i amb expectatives d'èxit per a tothom: el disseny universal per a l'aprenentatge (DUA)» (*op. cit.*, p. 13). Per aconseguir-ho, és essencial utilitzar diferents metodologies com a mitjà per assolir les competències específiques, les competències transversals i els objectius d'aprenentatge. Una estratègia per assegurar aquest procediment són les situacions d'aprenentatge (SA), aquelles experiències que parteixen d'un context i plantegen un repte a l'aprenent. A més, els i les docents, a l'hora de programar situacions d'aprenentatge, han de decidir entre una àmplia varietat de recursos metodològics a través de l'observació de l'alumnat.

D'altra banda, per donar resposta educativa a tot l'alumnat, l'organització del seu agrupament a través de mètodes d'aprenentatge cooperatiu és un factor clau. L'ensenyament multinivell permet crear diferents agrupaments de l'alumnat, sigui en parelles, en grups grans o en grups petits, però, independentment del nombre de persones que els formin, es recomana emprar agrupaments heterogenis i, a més, amb canvis de grups freqüents. «Aquesta variabilitat en la manera de treballar posa en relleu la cooperació entre l'alumnat, l'acceptació de les diferents aportacions i augmenta la motivació facilitant la gestió del grup» (*op. cit.*, p. 34).

3. 3. Marc normatiu

Tal com s'exposa a la presentació *Seminari: La coeducació i la prevenció de violències masclistes des de les regidories d'educació* de la diputació de Barcelona (2024), actualment existeix un marc legal que aposta per la coeducació com una eina clau per acabar amb la discriminació per sexe i per a erradicar la violència de gènere.

Envers el marc normatiu català, destaquen les següents lleis:

- ◆ «La Llei d'Educació de Catalunya (LEC, 2009), i el Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu (2015, en el marc de la LEC).
- ◆ Els Decrets de Currículum d'Educació Primària i Secundària (2015).
- ◆ La Llei per a garantir els drets LGTBI i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia (2014).

- ◆ La Llei d'igualtat efectiva d'homes i dones de Catalunya (2015) i el Pla estratègic de polítiques d'igualtat (2019-2022).
- ◆ La Llei d'igualtat de tracte i no discriminació (2020).

D'altra banda, al marc espanyol existeixen les lleis que s'anomenen a continuació:

- ◆ La Llei educativa vigent LOMLOE (2020).
- ◆ La Ley de protección integral a la infancia y la adolescencia frente a la violencia LOPIVI (2021).
- ◆ La Ley de garantía integral de la libertad sexual (2022).
- ◆ La Ley para Erradicar la violencia machista (2008).

A més, s'han impulsat les següents iniciatives:

- ◆ PROGRAMA COEDUCA'T Serveis Educatius en els territoris .
- ◆ VECTOR DE GÈNERE en DECRETS de REVISIÓ CURRICULAR» (Diputació de Barcelona – Àmbit d'Educació, 2024).

Al voltant del marc normatiu del centre, no hi ha cap document que parli sobre la coeducació en sí, únicament apareix al Pla Educatiu de Centre com un tret identitari i un dels valors de l'institut de la següent manera: «practica una coeducació efectiva, valorant l'alumnat per la seva capacitat, tant de treball com intel·lectual i per la seva voluntat de superació sense tenir en compte el seu sexe, religió o procedència social» (*PEC*, institut X, 2024, p. 03).

4. Metodologia

4.1. Context investigat

El centre investigat va ser establert com a centre de formació professional durant els anys vuitanta, però com a resultat de la implementació de la reforma educativa de 1986, aquesta institució es va transformar en un Institut d'Educació Secundària. Actualment, forma part de la xarxa de Centres Públics d'Educació Secundària de la Generalitat de Catalunya i ofereix estudis d'ESO, Batxillerat, Cicles Formatius de Grau Bàsic, Cicles Formatius de Grau Mitjà, Cicles Formatius de Grau Superior, amb un enfocament especial en la modalitat DUAL, així com Programes de Formació i Inserció (PFI) i Formació Ocupacional.

En una de les partides rurals que envolten la ciutat de Lleida, s'alcen les instal·lacions d'aquest institut. Aquesta partida acull una àrea on es troben nombroses institucions oficials que formen una gran xarxa de serveis educatius dins de la ciutat. L'alumnat d'ESO i Batxillerat prové majoritàriament dels centres adscrits de poblacions properes a Lleida, mentre que l'alumnat de Cicles Formatius i de la resta de l'oferta educativa prové de la capital del Segrià i de diferents poblacions i comarques veïnes. En conseqüència, la procedència de l'alumnat és diversa pel que fa al seu origen social, econòmic i cultural.

4.2. Perspectiva metodològica i elecció del mètode

L'aproximació metodològica que confereix major cobertura i atenció al cas és mixta: per una banda, recollint informació mitjançant qüestionaris dissenyats per a l'alumnat a través de la investigació empíricoanalítica *ex-post-facto* i, per l'altra, amb entrevistes on s'evidenciï l'opinió de la professora de l'assignatura de català a 1^r d'ESO i de la Coordinadora COCOBE emprant la metodologia sociocrítica d'investigació-acció, proporcionant una visió interna sobre la realitat de la implementació de la perspectiva de gènere i la coeducació a l'institut. Les dades han estat recollides considerant els quatre criteris que garanteixin el rigor, l'autenticitat i la validesa del procés d'investigació segons Lincoln i Gruba (1985), aquests són la veracitat, l'aplicabilitat, la consistència i la neutralitat (Rodríguez-Gómez, 2018, p. 24).

Pel que fa a la metodologia *ex-post-facto*, proporciona tècniques per a descriure la realitat i analitzar relacions (*op. cit.*, p. 26). Envers les

metodologies qualitatives, s'ha considerat que el mètode d'investigació que més s'adapta al projecte és la investigació-acció, ja que el seu objectiu és transformar la realitat educativa i social i s'orienta cap a la resolució de problemes, és a dir, vol oferir respostes pràctiques a solucions reals on el professorat desenvolupa una tasca investigadora dins de la seva aula per millorar la praxi docent i intentar millorar la qualitat de l'educació (*op. cit.*, p. 49).

Donada la focalització del treball en el context específic del centre, les metodologies de recerca resulten del tot apropiades, ja que es basen en una anàlisi detallada de la realitat de l'institut. Aquestes metodologies integren les competències del màster i les particularitats del currículum actual, abastant tant les competències bàsiques com les transversals. Això es recull al capítol sobre gestió pedagògica del més recent decret d'educació, el qual recomana planificar les àrees, matèries o àmbits mitjançant una sèrie de situacions contextualitzades en entorns reals i significatius per assegurar l'aprenentatge. L'objectiu és crear contextos que vinculin coneixements amb habilitats, reforçant l'enfocament competencial dels aprenentatges (Generalitat de Catalunya — 2022a), tal com es desenvolupa en aquesta proposta.

Una vegada completa la fase basada en l'observació, la justificació i el marc teòric i normatiu, es procedeix a l'aportació de propostes, materials i instrumentals, per a implementar el vector de gènere i coeducació a l'aula de català a través d'una SA enfocada en el Dia Internacional de les Dones. Atenent les necessitats descrites, la SA compta amb la promoció de continguts formats, entre els quals destaca l'atenció a l'àmbit competencial a partir del currículum actual amb especial interès en aspectes com ara el vector de gènere i les competències específiques i transversals. (Generalitat de Catalunya, 2022a —, 2022b)

4.3. Tècniques i instruments de recollida de dades

Donada la naturalesa de l'estudi, les tècniques d'investigació per a la recollida de dades més encertades per abordar la pregunta d'investigació són l'observació directa participant, el qüestionari i l'entrevista. Aquestes oferiran una aproximació completa i equilibrada sobre la realitat estudiada, proporcionant dades tant quantitatives com qualitatives. Per aquestes raons, aquest enfocament és el més eficaç tenint en compte el context específic, ja que permetrà obtenir una comprensió profunda i holística de la implementació

del vector de la perspectiva de gènere i la coeducació al centre i, concretament, a l'aula de català.

Abans de l'aplicació de la SA, s'ha recollit informació sobre l'estat de la coeducació i la incorporació del vector de la perspectiva de gènere al centre establint diferents converses amb la coordinadora COCOBE i alguns dels professors i professores del centre. Aquestes converses no han estat enregistrades perquè no s'han inclòs el treball, únicament han servit per poder aprofundir en la situació del centre i conèixer les opinions d'aquests i aquestes professionals abans de l'elecció del tema.

Un cop decidit, s'ha preparat un qüestionari anònim per a l'alumnat de 1^r d'ESO previ a la implementació de la SA —que tracta aspectes sobre la necessitat d'aprendre i de conèixer més dones importants a les assignatures de l'institut —, una entrevista per la coordinadora COCOBE i una altra per a la professora de català d'aquest curs, on ha quedat reflectida la realitat de la implementació del vector de gènere al centre i ha permès, també, conèixer les seves experiències i perspectives i extraure'n reflexions.

A banda d'aquestes dues eines, el primer dia de l'aplicació de la SA (13 de febrer), a través d'un KPSI inicial, es van obtenir evidències sobre els coneixements que l'alumnat tenia del text descriptiu i, en acabar (8 de març), es va aconseguir la valoració que el jovent va fer sobre la SA i del seu procés d'aprenentatge a través d'un KPSI justificat, on es van autoavaluar responent a qüestions com que havien après, si havien descobert alguna dona que s'hagués convertit en un referent i podent donar la seva opinió i fer propostes de millora.

S'ha considerat que els participants més convenients per dur a terme la recollida de dades eren, en primer lloc, l'alumnat de 1^r d'ESO dels quatre grups-classe de l'institut i, en segon lloc, la coordinadora COCOBE del centre i la professora de català d'aquests quatre agrupaments de 1^r d'ESO. Cada grup-classe està format per una vintena d'estudiants provinents de diferents pobles de la comarca del Segrià, per tant, la mostra d'alumnat seleccionada reflecteix la diversitat de l'institut, a més, dins de cada aula hi ha nois i noies amb diferents singularitats, nivells d'aprenentatge i diagnosticats amb NESE, fet que s'ha tingut en compte a l'hora d'elaborar qualsevol activitat de la SA dissenyada durant les pràctiques externes.

4.4. Aspectes ètics

Els aspectes ètics que s'han tingut en compte en el TFM són els següents: en primer lloc, s'han citat totes les fonts que han estat incloses en la investigació, evitant la reproducció literal de fragments de text d'altres obres. Així mateix, únicament, m'he servit dels documents existents que he considerat interessants per a la recerca, per informar-me i fer més completa la investigació.

Pel que fa a la confidencialitat i l'anonimització, s'han obtingut els consentiments adequats dels i les informants i s'ha protegit la privacitat dels individus involucrats, ja que mantenir aquesta confidencialitat «ha de considerar-se una necessitat fonamental de tot procés d'investigació» (Valero, 2018, p. 09).

Les persones que han col·laborat en la investigació, s'han identificat a través de codis d'identificació, evitant recollir noms, cognoms, telèfons i adreces. A més, per a codificar les persones s'ha utilitzat l'estratègia que tracta de relacionar les persones amb números i generar un segon arxiu on es pugui veure a quina persona es refereix cada número. Un altre aspecte ètic que es tindrà en compte és destruir els documents i eliminar les dades un cop la investigació hagi arribat a la seva fi (*op. cit.*, 10).

En últim lloc, han estat considerats com a aspectes ètics importants i que regeixen la recerca els que apareixen en el document *Codi de bones pràctiques en recerca i innovació de la UOC* (2014). Aquests principis són l'honestedat, el rigor, la integritat, la transparència i el respecte a la propietat intel·lectual industrial, per aquests motius, durant tot el procés ha predominat la neutralitat, evitant prejudicis o influències que poguessin afectar els resultats, les reflexions i les conclusions.

És crucial ser transparent pel que fa als mètodes utilitzats en la recerca i incloure en el treball¹ les dades recopilades i la seva anàlisi, sense que aquestes siguin manipulades incorrectament (*op. cit.*, p. 66 – 67). A més, a l'hora d'elaborar material per la SA, d'aplicar-la davant l'alumnat i, de dissenyar el qüestionari i les entrevistes, s'ha assegurat un ús inclusiu i no sexista del llenguatge, evitant estereotips i biaixos de gènere.

1 Vegeu Annex

4.5. Estratègia analítica

Per poder aplicar les tècniques escollides per a la recollida de dades, han estat necessaris recursos com l'accés a les instal·lacions de l'institut, concretament, el departament de català i la sala de professors, per poder disposar d'un espai tranquil i habilitat per poder treballar en el disseny de la SA, realitzar les entrevistes i supervisar qualsevol aspecte del treball. Ha estat fonamental, també, poder fer ús del material del centre: les seves impressores, per poder materialitzar els recursos de la SA, així com accés a la documentació de l'institut per poder trobar informació sobre qualsevol àmbit rellevant per a l'estudi. Pel que fa a les entrevistes, ha resultat vital disposar d'un equipament d'enregistrament com un telèfon mòbil. Per l'entrevista i els qüestionaris, s'han escollit els resultats més rellevants per a la investigació. A més, s'ha procurat que la SA sigui extrapolable a altres grups de persones així com a altres centres de secundària.

Continuant amb el cas de les entrevistes, s'han pactat dues reunions, una amb la coordinadora COCOBE del centre i l'altra amb la professora de l'alumnat de 1^r d'ESO, ambdues al departament de català i, perquè tot l'alumnat pogués respondre al qüestionari, s'ha proporcionat l'aula d'informàtica. Així doncs, s'ha tingut present el funcionament de l'institut i s'han adaptat les activitats al seu ritme.

4.6. Anàlisi de la implementació de la planificació del treball de camp

La planificació s'ha organitzat en diferents setmanes —equivalent a sis fases—, que han guiat el procés de recerca, des de l'observació del context a la documentació exhaustiva, passant per la planificació dels materials i la seva aplicació, fins a arribar a l'elaboració global del document. Pel que fa a la preparació i la difusió de les enquestes i les entrevistes, han contribuït a completar l'anàlisi, establir la discussió i arribar a les conclusions i les línies de futur que se'n deriven, passos presents en tot el recorregut:

Fase 1	<p><u>Setmana del 29 de desembre al 2 de febrer</u>: Observació participant, imprescindible per a la contextualització i entrada a la matèria, etapa que ha coincidit amb la fase d'observació de l'assignatura de Pràctiques externes.</p> <ul style="list-style-type: none">• Establiment de diàlegs amb diferents membres del
---------------	--

	<p>professorat sobre la possible mancança detectada pel que fa a la incorporació del vector de la perspectiva de gènere als grups-classe de 1^r d'ESO.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consulta exhaustiva de disposicions i directrius generals sobre el tema, amb la finalitat de conèixer l'estat global de la qüestió i enfocar amb coneixença les aportacions pròpies d'acord amb el marc teòric. • Mostrar la proposta de millora a la mentora de pràctiques i començar a dissenyar els materials.
Fase 2	<p><u>Setmana del 5 al 9 de febrer:</u> Elaborar i divulgar el qüestionari anònim en línia adreçat a l'alumnat de 1^r d'ESO previ a la implementació de la SA per mesurar la implementació del vector de gènere en les assignatures del seu curs, posant en relleu la matèria de català.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pactar el dia per anar a l'aula d'informàtica amb els quatre grups-classe i respondre el qüestionari de manera guiada, resolent qualsevol dubte que sorgeixi a l'alumnat. • Descobrir la necessitat que tenen d'estudiar les aportacions de les dones al llarg de la història, així com els seus referents femenins, per saber la magnitud del problema detectat i començar a elaborar una SA que aconsegueixi satisfer les necessitats de l'alumnat.
Fase 3	<p><u>Setmana del 13 al 16 de febrer:</u> Posada en pràctica de la proposta de millora (implementació de la SA). Etapa que ha coincidit amb la fase d'intervenció autònoma de l'assignatura de Pràctiques externes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qüestionari KPSI que serveix com a guia sobre els coneixements previs de l'alumnat envers el text descriptiu i les escriptores catalanes que es pretenen anomenar durant l'aplicació de la SA. • Iniciar amb les classes a cada un dels quatre grups-classe, en general, 10 sessions a cada un. Fins al 8 de març es treballen diferents aspectes de la llengua catalana i algunes de les figures femenines més importants per aconseguir un bon producte final.
Fase 4	<p><u>Setmana del 6 al 8 de març:</u> L'alumnat presenta els productes</p>

	<p>finals que es basen en un pòster amb el text descriptiu de la dona més important de la seva vida.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cada cop que un grup-classe penja els seus pòsters als murals del passadís, es reparteix el document amb el KPSI justificat i el responen. A través d'aquest qüestionari, l'alumnat pot veure la seva evolució i els coneixements que ha adquirit, fent propostes que creuen que millorarien la SA i exposant la seva opinió.
Fase 5	<p><u>Setmana del 2 al 6 d'abril</u>: Elaboració de les entrevistes per la coordinadora COCOBE i la professora de català dels quatre grups-classe de 1^r d'ESO del centre.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Es pacta un dia al departament de català per fer les entrevistes i s'enregistren mitjançant el telèfon mòbil. • Període de recollida de testimonis relacionats amb el treball. Es recullen les dades extretes de l'enquesta prèvia i les entrevistes a la coordinadora COCOBE i a la professora de català de 1^r d'ESO, un cop enregistrades, es transcriuen en un document.
Fase 6	<p><u>Setmana del 29 al 3 d'abril</u>: Redacció del TFM, anàlisi dels resultats de la investigació i discussió i reflexió sobre les conclusions i les línies de futur.</p>

Figura 2. Graella de planificació i disseny de la recerca.

4.7. Situació d'Aprenentatge: La dona més important de la meua vida

Seguint les paraules d'Ana Hidalgo Urtiaga, la metodologia a l'aula o en el centre educatiu ha de ser integradora, global i sistemàtica i la coeducació ha de treballar-se de forma transversal des de totes les assignatures i àmbits de l'ensenyament», fet que no s'ha demostrat durant el període de pràctiques en el centre de secundària investigat (2022, p. 7).

Com s'ha anomenat a l'estat de la qüestió i el marc teòric, l'igualitarisme actual dins els centres d'educació té un caràcter androcèntric que causa diverses conseqüències en l'alumnat. Citant les paraules que es troben en el document *Nois i noies en relació*, «els nois reben informació sobre els models d'homes que hom considera rellevants. És a dir, se'ls presenten uns referents històrics

en què es puguin emmirallar», però les noies poden sentir-se excloses, afectant la seva autonomia i empoderament (2024, p. 12).

Pel que fa a la SA dissenyada com a proposta de millora, s'han observat les personalitats que es mencionen en el llibre de text de català de 1^r d'ESO de l'institut titulat «Llengua catalana i Literatura» i, després de comprovar que no queda constància de gairebé cap contribució femenina (ni fragments d'obres ni biografies), s'ha optat per crear una SA on l'alumnat pogués conèixer més dones importants relacionades amb l'assignatura. És cert que en el llibre de text es mencionen algunes autores com Maria Barbal i a Maria Àngels Anglada, però la diferència amb les figures masculines és abismal, alguns dels que s'esmenten són: Joan Salvat-Papasseit, Manuel de Pedrolo, Pere Calders, Alexandre Plana, Jaume Cabré, Baltasar Porcel, Domènec Guansé i Quim Monzó².

La dona més important de la meva vida és una situació d'aprenentatge adreçada a l'alumnat de 1^r d'ESO dins la matèria de Llengua Catalana i Literatura en què es dediquen algunes sessions a conèixer el text descriptiu i altres conceptes que s'hi relacionen —seguint el temari del llibre de text—, mentre es presenten escriptores catalanes rellevants. Per tal d'enriquir l'activitat i aconseguir la motivació de l'alumnat, s'ha optat per crear una SA relacionada amb una data important dins el calendari, el Dia Internacional de les Dones, perquè pugui participar en la seva celebració com la resta de cursos de l'institut.

Títol de la SA	La dona més important de la meva vida.
Temporització	10 sessions de 55 minuts cada una.
Material	Se segueix el temari del llibre, però no s'utilitza. L'alumnat fa els apunts a la seva llibreta i les activitats a les fitxes que el professorat reparteix. S'exposen alguns dels referents femenins més rellevants de la literatura catalana, el text descriptiu (amb tots els seus elements) i la morfologia de l'adjectiu. El professorat crea exemples del producte final perquè l'alumnat tingui idees (pòster elaborat amb <i>Canva</i>). - KPSI inicial i KPSI justificat per autoavaluació.
Repte	Escriure un text descriptiu en llengua catalana.
Context	L'arribada del Dia Internacional de la Dona i el seu significat. L'alumnat ja havia treballat el text narratiu, la

2 Vegeu Annex

	morfologia del substantiu i els sinònims i els antònims.
Objectius	Es creen diverses activitats relacionades amb la descripció, centrades, sobretot, en fragments d'obres de Mercè Rodoreda. Aquestes activitats estan inspirades en el document titulat <i>Mercè Rodoreda. Una proposta didàctica per a l'alumnat nouvingut de secundària</i> ³ .
Activitats	Sessions dedicades a classes teòriques amb què l'alumnat pugui aprendre què és un text descriptiu: tipus (objectiu i subjectiu), elements, estructura i passos a seguir.
	Sessions teòriques dedicades a la morfologia de l'adjectiu i els verbs que s'utilitzen en els textos descriptius (copulatiu i de pertinença).
	Presentació de diferents figures femenines importants pel que fa a la llengua catalana al llarg de la història: Víctor Català, Maria Mercè Marçal, Mercè Rodoreda i Montserrat Roig.
	<ul style="list-style-type: none"> - Mètode de l'expert. En grups heterogenis s'exposa la bibliografia de Mercè Rodoreda. - Plataforma <i>Baamboozle</i>. Joc interactiu en línia per equips per aprendre les figures retòriques. - <i>Qui és qui</i>, joc interactiu individual on l'alumnat farà la descripció d'un dels seus companys i companyes.
	Fitxes adaptades segons el nivell i singularitats de cada alumne dins els grups-classe per posar en pràctica la teoria apresada.
Metodologia	<p>Coeducadora.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activitats relacionades amb escriptores catalanes. - Creació de grups heterogenis. - Rúbrica d'avaluació es pacta entre tota la classe. - Coavaluació un cop s'exposi el producte final.
Producte final	Pòster que inclou el text on es descriu la dona més important per a cada jove i la fotografia d'aquesta. Es penjarà al passadís de l'institut, formant un gran mural amb la resta de descripcions de tot l'alumnat de 1 ^r d'ESO del centre. L'escrit que cada jove ha de crear cal que tingui en compte els aprenentatges que s'han treballat a l'aula.

Figura 3. Graella de la Situació d'Aprenentatge

3 Departament d'Educació. (2009). Mercè Rodoreda. Una proposta per a l'alumnat nouvingut de secundària. [Mercè Rodoreda. Una proposta per a l'alumnat nouvingut de secundària](#)

5. Resultats del procés d'anàlisi

S'ha creat un formulari previ a l'aplicació de la SA idèntic per a cada grup-classe que conté deu preguntes, quatre de resposta oberta i sis de resposta tancada (sí / no), on han pogut expressar la seva opinió sobre la implementació del vector de la perspectiva de gènere al centre, posant èmfasi a l'assignatura de català. Cal dir que, tot i ser un qüestionari individual, s'ha guiat als i les participants pregunta per pregunta, per assegurar que les puguin respondre totes i resoldre els dubtes que puguin sorgir.

Univers	Alumnat de 1 ^r d'ESO del centre
Mida de la mostra	Mostra prevista: uns 20 estudiants de quatre grups-classe.
	Mostra total: 73 estudiants.
Format	Virtual, via <i>Google Forms</i> , realitzat a l'aula d'informàtica.
Temporització	Qüestionari obert durant tota l'hora de classe.

Figura 4. Graella de la fitxa tècnica de l'enquesta.

5.1. Diagnosi a partir del buidatge de les enquestes i el KPSI justificat

En aquest formulari anterior a la SA, l'alumnat va deixar clar el poc coneixement que tenia sobre les dones que havien estat importants al llarg de la història i que podien conèixer a totes les assignatures. La majoria dels i de les joves van afirmar no haver descobert cap referent femení al centre i, quan van haver de respondre si coneixien més d'una escriptora, no ho van poder fer. En canvi, la majoria sí que va mencionar el nom de més d'un escriptor.

Pregunta 1. Amb quin sexe t'identifiques?

- ◆ La pregunta (1) recull les respostes dels 73 alumnes participants on han d'escollir el sexe amb el qual s'identifiquen perquè existeix la hipòtesi que relaciona el sexe de les persones amb la visió que es té sobre la perspectiva de gènere i la coeducació.
- ◆ Les respostes eren «dona», «home», «no binari», «prefereixo no dir-ho» i una resposta lliure. S'han identificat com a dones el 53,4% (39

alumnes), com a homes el 45,2% (33) i una persona ha preferit no dir-ho.

Pregunta 2. Pots mencionar el nom de més d'un escriptor masculí?

- ◆ Pel que fa a la pregunta (2), el 84,9% de l'alumnat ha pogut respondre, almenys, amb el nom d'un autor masculí, mentre que 11 participants no n'han sabut mencionar cap —alguns han anomenat més de 2 escriptors, fet que demostra el coneixement que té l'alumnat sobre escriptors de la literatura universal.
- ◆ Entre els noms més repetits es troben Quevedo, Cervantes, Shakespeare i Josep Vallverdú, tot i que també se n'han anomenat d'altres.

Pregunta 3. Pots mencionar el nom de més d'una escriptora femenina?

En canvi, en la pregunta (3), l'alumnat no ha demostrat tenir tanta facilitat per esmentar noms d'autores. A través de les respostes individuals, es demostra com les noies tenen més consciència sobre l'existència d'escriptores femenines, tot i que la majoria d'elles han fet referència a autores actuals i no de literatura universal.

- ◆ Un 45,2% no n'ha sabut anomenar cap, mentre que la resta ha pogut mencionar una autora.
- ◆ Únicament 6 persones —identificades com a dones—, han pogut escriure més d'un nom.
- ◆ La majoria de les respostes negatives les han fet participants identificats com a homes.
- ◆ L'autora més repetida ha estat J.K. Rowling.

Pregunta 4. Durant aquest curs, has llegit algun llibre escrit per una autora femenina a l'aula de català?

- ◆ En la pregunta (4), l'alumnat coincideix majoritàriament a haver llegit llibres escrits per autores femenines.
- ◆ El 82,2% (60) afirma haver-ho fet, mentre que el 17,8% (13) ho nega.

Aquest fet es deu al projecte «Passaport lector» impulsat pel centre, on l'alumnat pot escollir diferents llibres de la biblioteca durant el curs i, posteriorment, fer-ne un breu comentari.

Pregunta 5. Coneixes els noms de Víctor Català, Maria Mercè Marçal, Mercè Rodoreda o Montserrat Roig?

- ◆ Pel que fa a la pregunta (5), el 93,7% de les respostes han estat negatives, 68 de 73 participants no coneixien cap d'aquests noms, mentre que 2 han afirmat conèixer-los tots.
- ◆ Una alumna ha escrit que coneix a Maria Mercè Marçal, una altra diu que algun dels noms li resulten familiars i un noi ha explicat que li sembla conèixer a Mercè Rodoreda.

Quan s'ha preguntat a l'alumnat que ha respost positivament, han explicat que havien conegut algunes d'aquestes dones els anys anteriors, a les seves escoles de primària. Veure tantes respostes negatives ha estat clau per decidir dedicar algunes estones —dins de cada sessió de la SA— a parlar d'aquestes grans dones.

Pregunta 6. Aquests són els noms d'algunes de les escriptores catalanes més importants de tots els tems (els que apareixen a la pregunta anterior). Creus que a l'aula de català parlem suficient sobre el seu treball?

- ◆ Envers la pregunta (6), el 86,3% dels i les participants (63) han afirmat que a l'aula de català no es parla suficient del treball de les escriptores mencionades anteriorment.
- ◆ Mentre que el 9,6% (7) creu que «ni molt ni poc» i el 4,1% (3) que se'n parla força. Aquestes 10 respostes provenen d'alumnes identificats com a homes, fet que s'ha interpretat com una gran falta d'interès cap al treball de les personalitats femenines.

Pregunta 7. T'agradaria aprendre més sobre escriptores catalanes a l'aula de català?

- ◆ Els resultats de la pregunta (7) han estat força decebedors. Únicament el 46,6% (34) de l'alumnat afirma que li agradaria aprendre més sobre escriptores catalanes a l'aula.
- ◆ El 53,5% (39) no mostra cap mena d'interès en aquest aspecte i, la majoria, són nois.

Aquests resultats han fet replantejar la manera d'explicar el llegat d'aquestes autores a l'aula durant la implementació de la SA i buscar una metodologia que

motivi a l'alumnat a l'hora de conèixer aquestes figures, a causa de la poca admiració que presenten alguns joves cap al llegat de les escriptores catalanes.

Pregunta 8. Creus que és important estudiar el llegat de les dones importants en la cultura? Per què?

- ◆ Sorprenentment, tot l'alumnat s'ha posat d'acord i el 100% del jovent assegura que és del tot necessari estudiar el llegat de les dones importants en la cultura. L'alumnat que, fins ara, ha respost que no vol aprendre sobre autores catalanes, en aquestes respostes demostra que, el fons, sap que s'ha de valorar el treball d'homes i dones per igual.
- ◆ Algunes de les respostes més interessants són: *Sí, perquè són un model a seguir per a nenes; Sí, per tindre-les de referència; Sí, perquè tant homes com dones han fet coses molt importants per a la humanitat i opino que han de ser igual de reconegudes i no perquè ho hagin fet homes se n'hagi de parlar més, també perquè tots tinguem més referents.*

Pregunta 9. Has descobert algun referent femení gràcies a alguna assignatura de l'institut?

- ◆ En la pregunta (9), el 58,9% nega haver descobert algun referent femení a l'institut, mentre que el 41,1% diu que sí.

Aquest fet és deu a les diferents assignatures que elegeix l'alumnat, el jovent que cursa Cultura i valors, ha dedicat activitats a conèixer dones importants al llarg de la història com Marie Curie, Rosa Parks o Coco Chanel. Molts d'ells afirmaven admirar aquestes personalitats i haver quedat sorpresos amb la seva història. La resta no ha treballat el llegat de cap dona important en la cultura en cap de les assignatures que ha cursat durant aquest curs de 1^r d'ESO.

Pregunta 10. Què creus que podríem fer a l'institut per celebrar el Dia Internacional de les Dones?

- ◆ Les respostes a la pregunta (10) han estat molt diverses. La majoria s'ha mostrat motivat i participatiu, tot i que alguns participants —identificats com a homes—, han afirmat que no farien res per celebrar el Dia Internacional de les Dones a l'institut: «no fer res» o «no fer classe».

- ◆ La resta de l'alumnat ha tingut idees molt inspiradores com organitzar xerrades, crear projectes o preparar obres de teatre per conèixer la biografia de les dones més importants de la història d'una manera molt més original a l'habitual.

Pregunta KPSI justificat. Ara que has pogut comprovar el teu progrés, creus que fer aquest projecte t'ha resultat útil i profitós? Indica-ho numèricament de l'1 al 10.

- ◆ En aquesta pregunta (1) de resposta oberta, la major part de l'alumnat ha puntuat el projecte amb notables i excel·lents.
- ◆ En general, ha agradat molt i s'han divertit amb les activitats i la manera d'aprendre: treballant diversos aspectes a la vegada. Molts dels i les estudiants, reconeixen el seu progrés així com la utilitat del projecte.
- ◆ Molts d'ells i elles mencionen el fet d'haver conegut autores catalanes importants com un fet positiu que els proporciona més cultura i referents. Abans d'implementar la SA, algunes estudiants demanaven conèixer més figures femenines a les assignatures per tenir a qui admirar i amb qui identificar-se. Alguns nois també n'eren conscients i demanaven més referents per les seves companyes.
- ◆ Algunes de les respostes més inspiradores són les següents: *9 de 10. He après com fer un text descriptiu i he conegut escriptores importants que em serviran de referència. Les admiro molt; 9,5 de 10. Aquest projecte m'ha resultat útil i profitós perquè hem après molts aspectes de la descripció d'una forma molt dinàmica i n'hem escrit una. Hem conegut diferents autores catalanes jugant i no s'ha fet pesat, m'ha agradat perquè les admiro; 10 de 10. Ha sigut un projecte molt útil i divertit. Aprenent sobre les dones tenim més cultura i referents i amb les descripcions hem pogut parlar de les nostres mares, germanes, tietes i amigues.*

6. Discussió dels resultats

En un principi, les respostes al qüestionari previ van ser força decebedores. L'alumnat va afirmar no haver descobert referents femenins durant el seu primer curs a l'institut i, a més, tenir molt poc coneixement sobre escriptores de literatura universal. Tot i que, pels resultats extrets, tots i totes van demostrar ser conscients de la importància de reconèixer l'esforç de les dones en la cultura, a l'hora de respondre si els agradaria introduir l'estudi d'escriptores catalanes a l'aula de català, el 53,5% de l'alumnat no va mostrar èmfasi per aprendre sobre elles. A més, van demostrar ser les noies l'alumnat que donava més importància a estudiar el llegat de les autores catalanes. Aquest és un clar signe d'alerta: d'una banda, elles mateixes són conscients que no tenen prou referents i, per part dels nois, encara és més trist veure que no els interessa conèixer una visió de la societat completa.

Així doncs, tot i que en el qüestionari previ queda demostrat que l'alumnat té molta més noció del que han fet les personalitats masculines al llarg de la història, també hi queda reflectida la necessitat que tenen les nenes de descobrir figures en qui emmirallar-se.

Davant d'aquests primers resultats, va sorgir la necessitat de crear unes activitats amb les quals presentar escriptores catalanes a l'alumnat i que, a la vegada, fossin motivadores per a tothom. Per tant, a través de jocs i metodologies com la de l'expert, l'alumnat va acabar aprenent la biografia d'autores com Mercè Rodoreda amb interès i sense adonar-se'n. En acabar la SA, ha quedat constància d'aquest fet a l'informe KPSI justificat, on la gran majoria d'alumnes, tant nois com noies, han apreciat haver conegut la història d'aquestes grans dones.

Pel que fa a les entrevistes semiestructurades que s'han realitzat a la professora de català de 1^r d'ESO i a la coordinadora COCOBE, s'han extret resultats que han indicat el llarg camí que queda per poder educar a través de la coeducació: la coordinadora COCOBE afirmava que és un gran repte la implicació de tot el professorat que no ho veu com una eina transversal necessària i l'alumnat que té una postura molt negativa i d'oposició al treball coeducador, sobretot en xerrades o quan es posa en debat a l'aula certs privilegis heteropatriarcal; mentre que la professora de català va compartir que les mancances pel que fa als llibres de text són evidents, per aquests motius, les estratègies per aportar equilibri entre autors i mostrar referents femenins

són, entre d'altres, facilitar fragments d'obres escrits per dones que donin peu a treballar altres aspectes.

Finalment, s'han establert relacions entre els resultats del present treball amb els resultats més rellevants dels estudis anomenats a l'apartat de l'estat de la qüestió. Pel que fa al treball sobre el Pla de Coeducació per a l'Institut d'Educació Secundària Josep Miquel Guàrdia (2019), s'han sintetitzat diversos aspectes clau que poden connectar-se amb el present treball, com els desafiaments en la implementació de mesures coeducadores en centres de secundària: l'agent de coeducació entrevistada destaca la falta de temps en les sessions de tutoria i la necessitat de la implicació de tot el professorat per a un èxit complet de les iniciatives, tal com indica la coordinadora COCOBE del centre investigat. D'altra banda, s'observa una bona receptivitat per part de l'alumnat a les xerrades i els projectes de recerca de referents femenins, fet que a l'institut investigat sembla ser una mica més complicat a causa d'alumnat que no demostra interès en iniciatives d'aquest tipus.

Pel que fa a la tesi doctoral d'Ana López Navajas (2015), queda reflectit en el present treball la poca visibilitat que els llibres de text ofereixen a l'alumnat sobre el llegat de les dones en la cultura. Amb relació al llibre utilitzat a l'assignatura de català, apareixien molt poques figures femenines en comparació amb les masculines i, tal com comentava la professora d'aquesta assignatura a la seva entrevista, l'estratègia que s'ha d'aplicar davant d'aquest inconvenient és aportar fragments d'obres escrits per dones que doni peu a treballar altres aspectes, ja sigui d'expressió com gramaticals.

Per tant, un cop demostrada l'evolució de l'alumnat i el seu aprenentatge a través de l'aplicació de la SA, reafirmo les paraules de Marina Subirats (2010). És totalment cert que, avui en dia, encara es transmet un saber androcèntric a les nostres escoles i instituts. El nostre jovent es troba en una situació que no és beneficiosa perquè rep una concepció esbiaixada de la realitat i la història. Així doncs, el resultat al qual arriba la sociòloga en el seu article, demostra ser l'únic camí per revertir aquesta situació, ja que la coeducació es tracta del recurs amb més potencial transformador per a la millora educativa.

7. Conclusions i línies de futur

Com implementar el vector de gènere dins l'aula de català en un centre de secundària? Aquesta és la pregunta de recerca que havia estat plantejada abans de començar el Treball final de màster. Em trobava davant de quatre grups-classe de 1^r d'ESO que no participaven en cap projecte dirigit pel departament de socials, qui s'encarregava d'organitzar la celebració del Dia Internacional de la Dona, i d'un alumnat que no tenia referents femenins en qui emmirallar-se. L'opció que vaig veure més clara un cop vaig parlar amb el professorat del centre, va ser dissenyar una SA encarada al 8 de març amb què el jovent que cursava el primer curs del centre pogués aprendre part de la teoria de la programació anual a partir de fragments i d'exemples d'autores catalanes. Un cop aplicada i analitzats els resultats, afirmo que el vector de gènere dins l'aula de català en un centre de secundària es pot implementar de diverses maneres, però pocs professors i professores ho fan.

Considero que l'alumnat ha progressat molt des del primer dia de la implementació de la SA fins a l'últim, fet que ha quedat reflectit en l'informe KPSI justificat. Actualment, tenen noció sobre el llegat d'algunes de les escriptores catalanes més importants al llarg de la història: la seva biografia, algunes de les seves obres més conegudes i coneixen l'estil descriptiu de la gran Mercè Rodoreda. Tots aquests aprenentatges els han anat adquirint mentre treballaven diferents aspectes teòrics del llibre de text. Dins el text descriptiu que havien de preparar com a producte final, els i les joves han estudiat els verbs, els adjectius, les figures retòriques i l'estructura que requereix aquesta tipologia textual.

A partir del qüestionari anònim que es va realitzar abans de la implementació de la SA, s'ha demostrat la importància de tenir referents femenins en un curs escolar com és 1^r d'ESO. Moltes de les participants demanaven conèixer algú a qui admirar i alguns dels nois s'adonaven que era crucial que les seves companyes tinguessin referents amb qui identificar-se. A més, quedava clara la necessitat de presentar personalitats femenines a l'alumnat de 1^r d'ESO quan únicament era capaç d'anomenar escriptors de literatura universal masculins, però no autores femenines.

Pel que fa al grau d'assoliment dels objectius plantejats, l'objectiu general era el següent:

- Contribuir a la millora de la implementació del vector de la perspectiva de gènere a partir de la casuística detectada a l'aula de català, i idear una proposta de format extensible a altres centres, elaborant una situació d'aprenentatge que incorpori la perspectiva de gènere mitjançant models centrats en la coeducació per aplicar-la a l'aula de català de 1^r d'ESO.

Objectiu que considero que s'ha complert amb escreix, perquè s'ha pogut implementar la proposta a les aules i perquè la valoració de l'alumnat ha estat molt positiva, evidenciant la importància d'implementar el vector de gènere a qualsevol àmbit de l'educació. Aquesta proposta és perfectament aplicable a altres centres i nivells de l'ESO, això sí, caldria adaptar-la i modificar el material, fent-lo més avançat. A més, podria funcionar com a unitat dins el curs de 1^r d'ESO de qualsevol institut.

Els objectius específics presentats al principi del present treball també s'han assolit satisfactòriament.

- Un cop analitzada la casuística del centre, s'ha treballat per promoure la coeducació i activar l'interès per la vida i l'obra d'algunes de les escriptores catalanes més importants de tots els temps.
- A més, a través de la SA dissenyada específicament per cobrir les mancances del centre, s'ha fomentat la transversalitat de la perspectiva de gènere
- S'han introduït referents d'escriptores femenines catalanes i s'han presentat a través de jocs i activitats motivadores adaptades a les necessitats de l'alumnat per visibilitzar-les.
- S'ha aprofundit en el caràcter propi de centre fent una revisió de la seva documentació estratègia en el marc de la coeducació i la perspectiva de gènere.
- I finalment, s'ha contribuït a les iniciatives organitzades per celebrar el Dia Internacional de les Dones (8M) amb l'alumnat de 1^r d'ESO.

A banda d'aquests fets, s'han organitzat agrupaments cooperatius heterogenis en les activitats a l'aula amb criteris d'igualtat afavoridors de la convivència; s'han modulats les intervencions de l'alumnat a l'aula per garantir que tothom participés en igualtat de condicions; s'han adaptat els materials i els recursos didàctics a les necessitats i singularitats de l'alumnat i, fins i tot, de l'aula en general; i s'han treballat els diversos àmbits del coneixement a través

d'exemplificacions i fragments extrets de les obres de l'autora catalana Mercè Rodoreda.

Sobre les limitacions del projecte, considero que el mostreig pot ser limitat pel fet de treballar, únicament, amb l'alumnat de 1^r d'ESO. A més, existeix la possibilitat que hi hagi un biaix en les respostes de les informants, especialment durant l'entrevista amb la coordinadora COCOBE del centre, que s'ha pogut sentir incòmoda expressant el seu punt de vista, fet que podria crear ambigüïtat en els resultats. En últim lloc, considero que la subjectivitat en les respostes de les entrevistes a la coordinadora COCOBE i al professorat del centre podria ser una altra limitació, ja que en aquestes es podria no reflectir per complet la realitat del centre.

Pel que fa a les oportunitats de millora del projecte, seria adient comparar les respostes dels quatre grups-classe de 1^r d'ESO, tenint en compte les singularitats de cada grup, per aportar més diversitat i riquesa a les conclusions. A més, es podria ampliar la mostra, incloent-hi tots els cursos de l'ESO i fer un seguiment a llarg termini, comptant amb un grup de control per assegurar que els coneixements que han adquirit els han estat útils i els apliquen a altres assignatures i que qualsevol canvi es deu realment a la proposta i no a altres factors.

S'han identificat algunes línies futures d'acció per aprofundir en la comprensió del problema: elaborar un estudi comparatiu tenint en compte tots els cursos de l'ESO, ampliant la investigació dissenyant una SA per cada curs; comparar els resultats extrets a l'institut amb altres centres d'educació secundària de Lleida, per proporcionar una visió més àmplia de la realitat educativa d'aquesta ciutat; ajudar a canviar la visió de l'alumnat masculí perquè, en un principi, no han mostrat una gran motivació, però quan han hagut de presentar alguna autora o parlar de la seva obra a través de jocs, s'han mostrat molt participatius, inclús més que algunes noies.

Finalment, cal remarcar que soc conscient que la introducció de la perspectiva coeducadora no pot quedar-se en una introducció puntual (aprofitant una setmana cultural o un dia especial), de fet, m'agradaria que es poguessin dissenyar projectes similars a totes les assignatures independentment de la unitat, seguint, sempre, la planificació anual. Amb aquest projecte he gaudit com mai: he percebut entusiasme per part de l'alumnat i he pogut veure la seva evolució, creant llaços cada cop més forts. La part més satisfactòria ha estat veure el jovent presentant els productes finals i col·locant-los als murals del passadís que havien dissenyat amb il·lusió. Sens dubte, tornaria a repetir-ho.

8. Bibliografia i bibliografia web

Calero Fernández, M. A. (2009). *Contra el currículum ocult. Materials per a la coeducació*. Seminari Interdisciplinari d'Estudis de la Dona.

Via: <https://repositori.udl.cat/server/api/core/bitstreams/220aae70-dd58-47e7-a0a8-92f79db7f867/content>

De Pelekais, C. (2000). *Métodos cuantitativos y cualitativos: diferencias y tendencias*. Telos: Revista de Estudios Interdisciplinarios en Ciencias Sociales, 2(2), 347-352.

Via: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6436313>

Diputació de Barcelona. (2024). *Seminari: la coeducació i la prevenció de les violències masclistes des de les regidories d'educació*. Pla de formació de la Diputació de Barcelona – Àmbit d'Educació

Via: <https://www.diba.cat/documents/d/educacio/presentacio-seminari-coeducacio>

Direcció General d'Educació Infantil i Primària. (2015). *Una escola per tothom*, dins de l'escola inclusiva al sistema inclusiu: Una escola per tothom, un projecte per cadascú. Generalitat de Catalunya, p. 8-14.

Via: https://repositori.educacio.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12694/246/de_l_escola_inclusiva_al_sistema_inclusiu_una_escola_per_a_tothom_un_projecte_per_a_cadascu_2015?sequence=1&isAllowed=y

Generalitat de Catalunya. (2023). *Mesures i suports universals en el centre educatiu. Orientacions per als centres en la planificació de mesures i suports universals*.

Via: <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/inclusio/mesures-suports-universals-centre-educatiu/index.html>

Generalitat de Catalunya — (2022a). Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. Capítol 1. Article 3: Principis pedagògics.

Via: <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=938401>

— (2022b). Currículum Educació Secundària Obligatòria.

Via: <https://educacio.gencat.cat/departament/colleccions/curriculum-eso.pdf>

— (2022c). Matèries ESO. Llengua Catalana i Literatura.

Via: [Matèries ESO. Aranès. Llengua Castellana. Llengua Catalana \(gencat.cat\)](#)

Departament d'Educació. (2023). *Coeducació i perspectiva de gènere*.

Via: <https://educacio.gencat.cat/ca/departament/linies-estrategiques/coeducacio/index.html>

Departament d'Educació. (2024). *Noies i nois en relació. Materials de coeducació i masculinitats a l'etapa d'educació secundària*.

Via: https://projectes.xtec.cat/nou-curriculum/wp-content/uploads/usu2072/2024/02/NOIES-I-NOIS-EN-RELACIO_GENER_DEF_-150124.pdf

Hidalgo Urtiaga, A. (2022). *La pràctica docent coeducativa: trajectòria, reptes i recursos*. FUOC.

Via: https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/146825/2/L%27educaci%C3%B3%20inclusiva%20a%20l%27escola_La%20pr%C3%A0ctica%20docent%20coeducativa%20traject%C3%B2ria%2C%20reptes%20i%20recursos.pdf

Institut X. (2024). Projecte Educatiu de Centre.

López Navajas, A. (2015). *Las mujeres que nos faltan. Análisis de la ausencia de las mujeres en los manuales escolares* [Tesis doctoral]. València: Universitat de València.

Via: <https://roderic.uv.es/items/a1866e6a-6122-4e2f-a9be-b28dbbf15135>

Berney Pérez, A. (2019). *Pla de Coeducació a l'Institut d'Educació Secundària Josep Miquel Guàrdia* [Treball final de màster]. Universitat de les Illes Balears.

Via: https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/153516/tfm_2018-19_MFPR_abp416_2720.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rodríguez-Gómez, D. (2018). *El projecte d'investigació*. A J. Meneses (Ed.), *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. Universitat Oberta de Catalunya.

Via: https://materials.campus.uoc.edu/daisy/Materials/PID_00259400/pdf/PID_00259400.pdf

Subirats Martori, M. (2010). *¿Coeducación o escuela segregada? Un viejo y persistente debate*. *Revista de Sociología de la Educación-RASE*, 3 (1), 143-158
Via: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3110518>

Universitat Oberta de Catalunya
Màster en Formació del Professorat de Secundària
Treball de Final de Màster

Universitat Oberta de Catalunya. (2014). *Codi de bones pràctiques en recerca i innovació de la UOC* (CBPRI)

Via: https://www.uoc.edu/portal/_resources/CA/documents/recerca/kit_etica/Codi_bones_practiques_2014.pdf

Valero, S. (2018). *L'informe d'investigació*. A J. Meneses (Ed.), *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. Universitat Oberta de Catalunya.

Via: https://materials.campus.uoc.edu/daisy/Materials/PID_00259399/pdf/PID_00259399.pdf

9. Annexos

9. 1. Annex 1. Graella d'observació participant

Aplicació de l'observació participant en el TFM
a) Pre-observació
Primera fase centrada en la planificació de l'observació, la qual implica definir allò que es vol detectar durant l'observació. Es basa en les primeres impressions obtingudes al centre i la recerca prèvia sobre el tema, és a dir, es tracta de la recollida inicial de dades.
b) Observació
Aquesta segona fase consisteix en la interacció amb l'alumnat i el professorat durant l'estada al centre de pràctiques, que ha permès un esbós del funcionament del centre i de les singularitats de cada jove, útil per a l'elaboració de la proposta del TFM. Primera fase del període de pràctiques.
c) Retroalimentació
Fase proporcionada per les correccions i les orientacions de la tutora de l'assignatura de Pràctiques externes i del tutor de l'assignatura Treball final de màster. En aquest cas, també han estat útils l'enquesta a l'alumnat de 1 ^{er} d'ESO, les converses informals amb alguns i algunes membres de l'equip docent del centre i les entrevistes a la coordinadora COCOBE i la professora de català de l'alumnat a qui s'ha aplicat la SA.
d) Reflexió
Fase basada en l'extracció de conclusions a partir de l'observació que permeten l'orientació de la proposta.

9.2. Annex 2. Entrevistes

9.2.1 Annex 2.1. Entrevista amb la Coordinadora de Coeducació, Convivència i Benestar Emocional (COCOBE)

- **La coordinació COCOBE**

1. Quines són les teves funcions com a coordinadora COCOBE del centre?

És un càrrec molt recent, s'ha instaurat als centres educatius aquest any, així que aquest primer curs el que estic fent és formar-me en els 4 eixos que es focalitza el treball: violències masclistes, violències LGTBIQ+fòbiques, assetjament escolar i assetjament racial. Aquest any estem fent una anàlisi general amb l'equip de direcció per establir accions de cara a l'any vinent. Les funcions, en general, són dotar de recursos a l'equip docent sobre violències, estudiar com ser una docent referent —tant pels docents com per a l'alumnat—, a més, si es detecta alguna violència en el centre, aprendre com iniciar els protocols d'actuació i preparar accions de sensibilització per a tota la comunitat educativa.

2. Quina és la teva experiència en treballar amb qüestions relacionades amb la coeducació i la perspectiva de gènere?

Personalment, he estat involucrada des de jove en la sensibilització i prevenció de les violències. Des dels catorze anys que m'apunto a diferents formacions i estic implicada en algunes entitats socials que treballen aquesta qüestió. Sent voluntària d'una de les entitats, he fet tallers de sensibilització a adolescents (instituts, lleure, centres penitenciaris de joves, altres entitats, etc.), també m'he format i he fet activitat voluntària a un punt lila d'una de les entitats i he fet formació a les persones joves responsables de la festa sobre l'actuació i el protocol a seguir en cas de violència. Intento sempre formar-me, llegir i incorporar-ho en les meves classes de llengua.

- **La coeducació i la perspectiva de gènere al centre**

3. Quin és l'estat de la coeducació i la perspectiva de gènere al centre?

Existeix un pla de coeducació?

Ara mateix no hi ha cap document exclusiu quant a coeducació. En el centre hi ha el document de les NOFC i en ell es recull alguns elements que tracten la coeducació. Com a centre públic, ens basem en la documentació del Departament i cada matèria incorpora la coeducació en les seves classes seguint el currículum.

4. Com s'aborda la coeducació i la perspectiva de gènere en termes de currículum i activitats extracurriculars?

Al centre treballem les setmanes transversals on l'alumnat fa diferents activitats de sensibilització sobre la temàtica. Sobre coeducació treballem el 25 de novembre i el 8 de març. Individualment, cada docent ho inclou en la seva consideració tot seguint el nou currículum que ens marca el treball de la coeducació com un dels vectors a incloure en les nostres situacions d'aprenentatge.

- **Estratègies, iniciatives i modificacions per garantir la implementació del vector de gènere**

5. Quines estratègies o iniciatives s'han implementat per promoure la igualtat de gènere i la inclusió a l'aula?

A l'hora de fer els grups-classe de cada curs es planteja des de l'heterogeneïtat dels gèneres perquè hi hagi un equilibri, i de la mateixa manera, quan es fan grups dins de l'aula també es procura aquesta formació des de l'heterogeneïtat. S'ha recalcat molt el fet d'incloure referents femenins a totes les matèries i això fa que s'hagi fet una revisió dels llibres, les lectures i els models que oferim a l'alumnat.

6. Com es garanteix la inclusió de perspectives de gènere en el currículum?

El nou currículum ens indica que la perspectiva de gènere és un dels elements essencials tant com a principi pedagògic, com a objectiu i com als vectors. Ara bé, cada docent és responsable d'implementar-la en les seves programacions

d'aula.

7. S'han realitzat canvis en els materials didàctics o les lliçons per reflectir una diversitat de veus i experiències de gènere?

Sí, però encara s'hi està treballant. Sobretot es revisa que el material sigui inclusiu: les imatges que s'utilitzen, els textos (que tinguin varietats d'autors). També s'intenta que els llibres que es proposen de lectura a tots els cursos i del Pla lector que tinguin una varietat —tant de temàtiques, on s'inclogui la perspectiva de gènere i personatges divergents, com d'autors—.

- **Formacions i xerrades amb l'equip docent i l'alumnat**

8. Com treballeu amb l'equip docent per integrar la perspectiva de gènere a través de diferents àrees d'estudi?

De moment, es va fer una formació sobre el nou currículum on tot l'equip docent havia de treballar la seva inclusió en les aules. A més a més, en les setmanes transversals, els departaments que fan les activitats aquella setmana fomenten entre l'equip docent la seva implicació.

9. S'han mantingut diàlegs o formacions amb altres professionals (com psicòlegs, assistents socials, etc.) per abordar qüestions de gènere i inclusió a l'institut?

Per part del professorat no s'ha rebut cap formació en aquest àmbit. Sí que l'alumnat ha rebut formacions sobre la temàtica per part de diferents agents externs (llevadora, entitats, etc.)

- **Desafiaments i èxits dins el centre**

10. Quins són els principals desafiaments que has trobat en la implementació de la coeducació i la perspectiva de gènere a l'institut?

El principal desafiament és aconseguir la implicació de tot el professorat que no ho veu com una eina transversal necessària i, en tractar-se d'un centre molt gran, a través d'aquest professorat, no arriba a l'alumnat. A banda d'això,

hi ha part de l'alumnat que té una postura molt negativa i d'oposició al treball coeducador, sobretot quan han de participar en xerrades o quan es posa en debat a l'aula certs privilegis heteropatriarcals.

11. Pots compartir algun èxit o iniciativa que hagi tingut un impacte positiu a l'institut en termes d'igualtat de gènere?

L'any passat, des del departament de socials es va fer una exposició a l'entrada de l'institut que feia reflexionar sobre la tasca laboral de les dones al llarg de la història per a commemorar el Dia Internacional de les Dones.

9.2.2. Annex 2.2. Entrevista amb la professora de català dels quatre grups-classe de 1r d'ESO

- **La distribució i la proporció de material per assegurar la implementació del vector de la perspectiva de gènere**

1. Com a departament, com està distribuïda la literatura així com els autors i les autores que voleu que es reconeixin en els materials de lectura i els plans de lliçó de l'aula de català? (lectures obligatòries, equilibri entre autors)

Treballem la història de la literatura a 3r i 4t d'ESO i quan s'explica o es demana fer un treball es té molt en compte la perspectiva de gènere que a vegades el llibre no ofereix i es dona material extra. Al primer cicle de l'ESO es treballa més el gust per la lectura amb diferents obres i autors. Quant a les lectures obligatòries, no ens hem plantejat la perspectiva de gènere.

2. Quina és la proporció d'obres d'escriptors masculins respecte a les d'escriptores femenines que es presenten als alumnes?

Als quatre cursos de l'ESO, si ens fixem en les lectures obligatòries hi ha 8 escriptors i 4 escriptores. A les lectures optatives hi ha més varietat, però potser no s'arriba a l'equitat. Si ens fixem en els models de lectures o fragments de textos, està més equiparat.

- **Les mancances en els llibres de text i en el programa d'estudis**

3. S'han identificat mancances específiques en termes de representació d'escriptores femenines en els llibres de text i el vostre programa d'estudis? Podries proporcionar exemples d'escriptores femenines catalanes que s'hagin destacat en aquest últim?

Sí, per exemple a 4t d'ESO la literatura entre guerres i postguerra hi ha dues unitats en què no apareix cap dona i només es fa referència a Rodoreda. Quant a les lectures d'inici d'unitat i de comprensió lectora hi ha més equilibri. No destaquem cap dona escriptora, fem èmfasi d'un moviment literari i remarcuem la figura de la dona.

- **Les estratègies per introduir el vector de gènere a l'aula**

4. Quines estratègies utilitzeu per introduir referents d'escriptores femenines catalanes a l'aula de català? S'han desenvolupat unitats o projectes específics que posin en relleu el treball d'escriptores catalanes?

Jo aportant fragments d'obres escrits per dones que doni peu a treballar altres aspectes, ja sigui d'expressió com gramaticals. No, no es desenvolupen situacions d'aprenentatge o projectes específics, s'inclou de forma transversal.

5. Quines eines o recursos s'han posat a disposició del professorat per ampliar la seva comprensió sobre aquest tema i implementar canvis significatius en el currículum?

Cada docent ha pres les mesures corresponents per a la seva matèria.

6. Com us manteniu actualitzats sobre nous treballs i perspectives en relació amb les escriptores catalanes?

Formació contínua, seguint xarxes socials específiques d'aquest àmbit, optant per lectures d'escriptores i així ser model de lectura, seguir la biblioteca del centre i la del municipi.

- **Formació, suport i recursos al professorat sobre implementar el vector de la perspectiva de gènere**

7. S'ha proporcionat formació al professorat sobre com abordar la representació equitativa de gènere a l'aula?

No des del centre, sí des del departament i del CRP com a formació durant el curs.

8. Rebeu suport o recursos específics per a la selecció i integració d'escriptores femenines catalanes al vostre currículum?

Sí, al CRP tenen maletes pedagògiques per treballar escriptores i el departament va traient alguna exposició o guia de lectura. Però no gaire cosa més.

9.3. Annex 3. Qüestionari per a l'alumnat del centre. L'estat de la implementació del vector de la perspectiva de gènere i la coeducació

Autorització per part de l'alumnat on s'accedeix a què es pugui incloure en el present treball el que han fet o dit amb finalitats de recerca.

73 respostes.

73 respostes

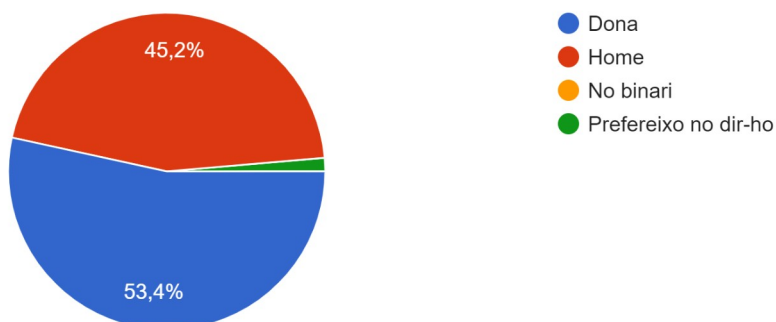

1. Amb quin sexe t'identifiques?

73 respostes.

- Dona (53,4%)
- Home (45,2%)
- Prefereixo no dir-ho (1,4%)

73 respostes

2. Pots mencionar el nom de més d'un escriptor masculí?

Recull de 73 respostes lliures.

- No
- Josep Vallverdú
- No
- William Shakespeare
- Jules Verne
- Josep Vallverdú
- Shakespeare, Cervantes.
- William Shakespeare i Cervantes.
- Joan Maragall i William Shakespeare
- Quevedo, William Shakespeare
- Quevedo
- Cervantes
- Shakespeare, Cervantes, Bécquer
- William Shakespeare i Quevedo
- William Shakespeare, Quevedo
- No
- Quevedo
- Josep Vallverdú, Cervantes
- Shakespeare
- William Shakespeare i Quevedo
- Josep Vallverdú
- No
- William Shakespeare, Quevedo
- Josep Vallverdú
- No
- William Shakespeare, Quevedo.
- Shakespeare i Josep Vallverdú
- Josep Vallverdú, Shakespeare i Cervantes
- Josep Vallverdú i Shakespeare
- Cervantes, Quevedo, Bécquer
- Charles Dickens
- Charles Dickens
- No
- William Shakespeare
- Quevedo i Cervantes
- Cervantes
- Gabriel García Márquez

- Quevedo
- Bram Stoker, William Shakespeare, Josep Vallverdú
- Stephen King i Rick Riordan
- Lorca
- Josep Vallverdú, William Shakespeare,
- No
- Ronald Dahl, John Green, Josep Vallverdú, Shakespeare
- Shakespeare
- Josep Vallverdú
- No
- No
- Ronald Dahl
- Josep Vallverdú, William Shakespeare
- No
- William Shakespeare, Josep Vallverdú, Robert Louis Stevenson.
- Vallverdú
- Josep Vallverdú
- Jules Verne
- No
- Shakespeare, Jules Verne
- Vallverdú
- Josep Vallverdú, Jules Verne,
- Josep Vallverdú, José Ramón García Moreno
- Vallverdú
- Josep Vallverdú i Pompeu Fabra
- Josep Vallverdú
- Shakespeare
- Sí, Josep Vallverdú i Cervantes
- Cervantes i William Shakespeare
- Federico García Lorca i Shakespeare
- Ronald Dahl
- Josep Vallverdú, Jules Verne
- José Ramón García Moreno
- Lorca i Shakespeare
- José Ramón García Moreno i Shakespeare
- Shakespeare

3. Pots mencionar el nom de més d'una escriptora femenina?

Recull de 73 respostes lliures.

Universitat Oberta de Catalunya
Màster en Formació del Professorat de Secundària
Treball de Final de Màster

- No
- No
- Joana Raspall
- Sí, J.K. Rowling
- No
- No
- No
- Joana Raspall
- No
- J.K. Rowling
- No
- No
- J.K. Rowling
- No
- No
- Sharon Draper
- No
- Joana Raspall, Mercedes Ron i Judith Espígol
- J.K. Rowling
- Joana Raspall, Alice Kellen, Joana Marcús, J.K. Rowling
- No
- No
- No
- J.K. Rowling
- J.K. Rowling
- No
- Mercè Rodoreda
- Mercè Rodoreda
- No
- No
- No
- Joana Raspall
- J.K. Rowling
- Laura Gallego García
- J.K. Rowling
- No
- J.K. Rowling
- Laura Gallego
- No
- No

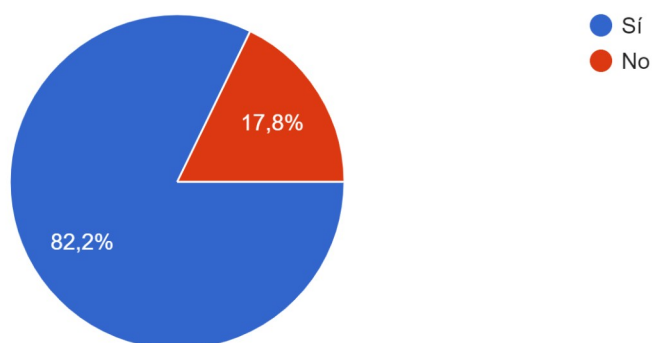
- J.K. Rowling
- J.K. Rowling
- Laura Gallego
- No
- J.K. Rowling
- No
- Alice Kellen
- Alice Kellen
- J.K. Rowling, Anne Frank, Joana Marcús
- No
- No
- No
- J.K. Rowling
- J.K. Rowling
- Laura Gallego
- Laura Gallego, Joana Raspall
- No
- Alice Kellen
- Alice Kellen
- Mercè Rodoreda
- Jenny Han
- Laura Gallego García
- No
- No
- No
- Sí, J.K. Rowling i Rocío Bonilla
- J.K. Rowling i Agatha Christie
- Joana Raspall
- No
- No
- J.K. Rowling
- J.K. Rowling
- No

4. Durant aquest curs, has llegit algun llibre escrit per una autora femenina a l'aula de català?

73 respostes.

- Sí (82,2%)
- No (17,8%)

73 respostes

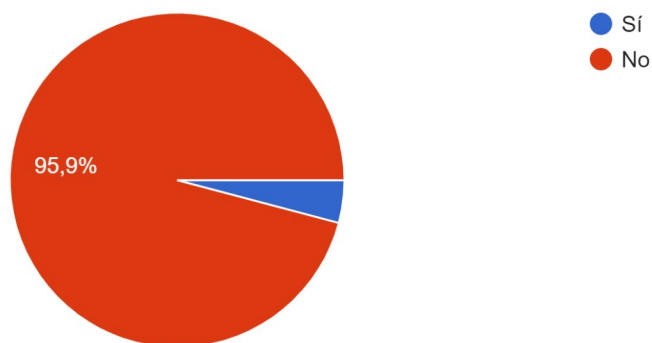

5. Coneixes els noms de Víctor Català, Maria Mercè Marçal, Mercè Rodoreda o Montserrat Roig?

73 respostes.

- Sí (4,1%)
- No (95,9%)

73 respostes

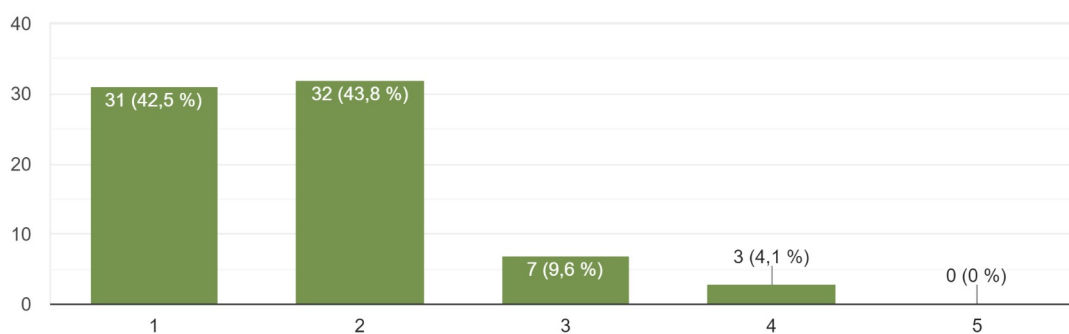
6. Aquests són els noms d'algunes de les escriptores catalanes més importants de tots els tems (els que apareixen a la pregunta anterior). Creus que a l'aula de català parlem suficient sobre el seu treball? Sent 1 gens i 5 molt.

73 respostes.

- 1 – Gens (42,5%)
- 2 – Molt poc (43,8%)
- 3 – Ni molt ni poc (28,8%)

- 4 – Força (4,1%)
- 5 – Molt (0,0%)

73 respostes

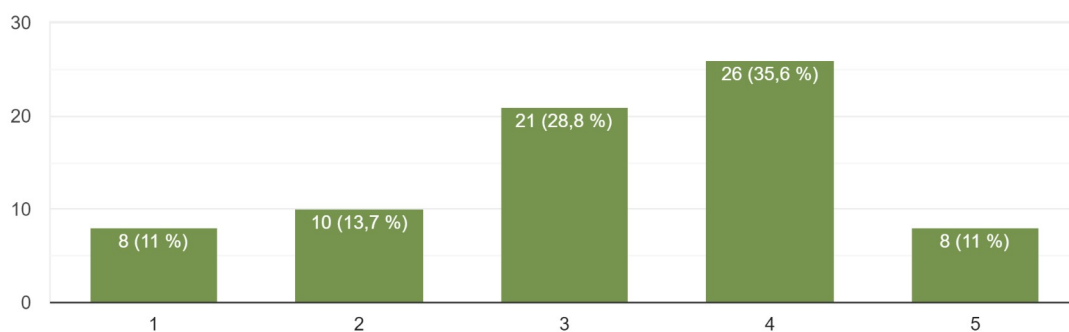

7. T'agradaria aprendre més sobre escriptors catalanes a l'aula de català? Sent 1 gens i 5 molt.

73 respostes.

- 1 – Gens (11%)
- 2 – Molt poc (13,7%)
- 3 – Ni molt ni poc (9,6%)
- 4 – Força (35,6%)
- 5 – Molt (11%)

73 respostes

8. Creus que és important estudiar el llegat de les dones importants en la cultura? Per què?

Recull de 73 respostes lliures.

- Sí, perquè és important saber els descobriments que la gent fa.
- Sí, perquè també són persones importants i, així, les tenim com a referència.
- Sí, perquè són un model a seguir per a nenes.
- Sí, perquè és molt important en totes les assignatures.
- Sí, perquè crec que és important tenir cultura.
- Sí, perquè potser a algunes noies volen ser escriptores i no tenen referents.
- Sí, perquè és més cultura per nosaltres.
- Sí, per tindre-les de referència.
- Sí, és igual d'important estudiar el llegat dels homes com el de les dones.
- Sí, perquè les dones també són importants.
- Sí, perquè ens ensenya persones importants.
- Sí, perquè és molt important aprendre més d'aquestes dones.
- Sí, perquè les dones han fet moltes coses durant la història i és important reconèixer-les.
- Sí, perquè és cultura
- Sí, perquè sovint donem més importància als homes que a les dones, i és molt important saber més coses d'elles.
- Sí, perquè és cultura.
- Sí, perquè és igual d'important reconèixer els fets de les dones.
- Sí, així tenim més cultura.
- Sí, perquè és molt important aprendre més de les dones a la cultura.
- Sí, perquè és molt important per tenir més cultura.
- Sí, perquè elles tenen molt mèrit i no les coneixem tant com els homes.
- Sí, perquè és molt interessant.
- Sí, perquè pot ser interessant.
- Sí, perquè així podem conèixer la seva història.
- Sí, perquè és important donar importància a tot.
- Sí, perquè elles han fet grans coses per la cultura i s'ha de parlar més d'elles.
- Sí, perquè podria ser molt interessant per tota la gent, i així podem saber més sobre les dones.
- Sí, perquè crec que seria molt interessant aprendre més d'elles.
- Sí, perquè coneixem poques coses de les dones.

- Sí, perquè normalment només es parla dels homes i el de les dones o es parla poc o no se'n parla.
- Sí, perquè és igual d'important.
- Sí, així coneixem molt més la cultura i a mi m'agrada.
- Sí, perquè les dones han fet coses importants i només ens fan saber sobre els homes, també estaria bé que ens parlessin de les dones.
- Sí, perquè aprendríem més.
- Sí, perquè les dones també són importants, i les persones també han de veure que són importants.
- Sí, és important que estudiem el llegat de les dones.
- Sí, per ser més cultes.
- Sí, perquè és igual d'interessant.
- Sí, per conèixer els seus descobriments.
- Sí, per igualtat.
- Sí, perquè els homes són iguals que les dones.
- Sí, és important tant de les dones com dels homes perquè les dones també han fet coses importants i mereixen ser conegudes.
- Sí, perquè les dones també són importants al món i no només els homes.
- Sí, perquè les dones també són importants.
- Sí, a mi m'agradaria.
- Sí, també hem d'estudiar el que han fet les dones.
- Sí, perquè aprens moltes coses.
- Sí, perquè les dones som igual d'importantes que els homes.
- Sí.
- Sí, perquè jo penso que si coneixem escriptors homes, també hem de conèixer escriptores dones.
- Sí, perquè així sabem més sobre la història.
- Sí, perquè de la mateixa manera que coneixem escriptors homes, també és important conèixer escriptores dones, perquè el seu treball és igual d'important.
- Sí, perquè les dones també tenen importància.
- Sí, perquè són igual que els homes.
- Sí, perquè les dones també són importants, igual que els homes.
- Sí, perquè així aprendrem més de les dones.
- Sí t'agrada sí, si no, no.
- Sí, perquè està bé saber-ho.
- Sí, perquè així aprens més cultura.
- Sí, perquè és molt important saber de les dones.
- Sí, perquè és important saber coses de les dones escriptores.

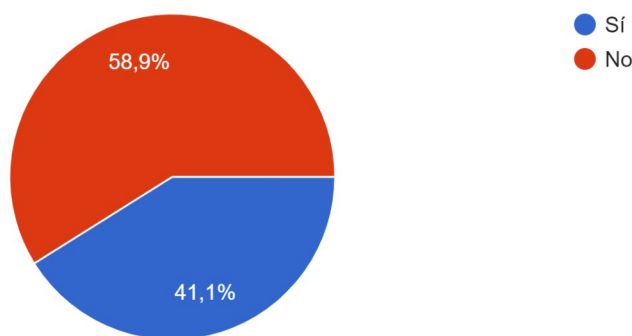
- Sí, perquè així aprens més.
- Sí, perquè és important saber coses sobre les dones.
- Sí, perquè és molt important saber coses de la cultura i de les dones.
- Sí, perquè així conec dones que em poden servir de referència.
- Sí, perquè és part de la història i seria necessari fer més activitats a classe.
- Sí, perquè tant homes com dones han fet coses molt importants per a la humanitat i opino que han de ser igual de reconegudes i no perquè ho hagin fet homes se n'hagi de parlar més, també perquè tots tinguem més referents.
- Sí, perquè es mereix la mateixa admiració que si ho ha fet un home.
- Sí, perquè tenen el mateix dret.
- Sí, perquè així coneixeré referents.
- Sí, perquè ens dona cultura.
- Sí, per tenir algú que t'inspiri amb la seva història.
- Sí, per saber més coses i tenir més cultura.

9. Has descobert algun referent femení gràcies a alguna assignatura de l'institut?

73 respostes.

- Sí (41,1%)
- No (58,9%)

73 respostes

10. Què creus que podríem fer a l'institut per celebrar el Dia Internacional de les Dones?

73 respostes.

- Fer un projecte de les dones més importants i ensenyar-lo a tot l'institut.
- Dedicar totes les hores a fer activitats relacionades.
- Cada alumne podria buscar informació sobre dones importants que han canviat el món.
- M'agradaria parlar sobre dones importants.
- Fer xerrades sobre la importància d'estudiar a les dones més famoses.
- Podríem preparar una obra de teatre de la història de la vida d'alguna dona important.
- Fer activitats tot el dia, com per Sant Jordi.
- Dedicar totes les assignatures per estudiar dones importants segons l'assignatura.
- A cada assignatura, investigar una dona important.
- Que vinguessin les dones més importants per nosaltres a fer xerrades.
- Dedicar les hores de les assignatures a descobrir dones que han canviat el món.
- Parlar sobre dones importants a cada assignatura i fer algun projecte.
- Fer projectes i després exposar-los a l'institut.
- Activitats per saltar-nos classe.
- Passar totes les hores de classe estudiant dones importants que tinguin relació amb l'assignatura.
- Fer xerrades o projectes durant tot el dia, activitats relacionades amb dones importants per la història.
- Fer festa per estar amb les dones que admirem.
- Descobrir les dones més importants de cada assignatura.
- De cada assignatura, estudiar les dones del seu camp.
- Dedicar a totes les assignatures tota la classe per conèixer més d'aquest tema.
- Dedicar cada assignatura estudiar les dones més importants de cada matèria.
- Podríem preparar activitats i portar alguna cosa lila, la roba, objectes.
- Que poguessin venir a l'institut algunes escriptores famoses.
- Una activitat sobre la dona més important de la nostra vida.
- Fer activitats relacionades amb les dones més importants i els drets que tenen les dones.
- Podrem anar a visitar llocs o museus on hi hagi descobriments que han fet les dones.
- Fent saber a la gent l'important que són les dones.
- Fer murals a cada assignatura amb les dones més importants amb els altres cursos.
- Estudiar més sobre les dones importants.

- Parlar sobre fets importants que hagin fet les dones.
- Dedicar el dia a fer activitats relacionades amb les dones.
- Dibuixar coses sobre el dia de la dona i penjar-les per l'institut.
- Podrien penjar cartells amb històries o coses que hagin fet les dones per fer saber a l'institut el que fan.
- Anar tots de lila.
- Fer diferents activitats com jocs, projectes o xerrades per saber sobre les dones.
- Res.
- Un pòster per commemorar les dones més importants de Catalunya.
- Dibuixar les dones més importants de la història.
- Dibuixos, treballs manuals, dedicar tot el dia a descobrir el llegat de les dones.
- Dedicar tot el dia a descobrir dones importants a la història.
- Es podria fer vaga tot l'institut per defensar els drets de les dones inclosos els/les mestres.
- Podríem fer algunes activitats on es demostrés que no només ho poden fer els homes sinó que les dones també.
- Podríem descobrir una dona important de cada assignatura.
- Parlar de les nostres mares i padrines.
- Fer activitats on es demostrés que les dones poden fer el que fan els homes.
- Moltes coses, per exemple, cadascú parlar d'una dona important.
- Recordar dones importants de fa temps i de l'actualitat, fent projectes, murals, etc.
- Anem tots de lila.
- Algun joc on apareguin diferents dones que hagin fet descobriments o coses importants.
- No fer classe i fer activitats i xerrades sobre les dones més importants de la història.
- Descobrir i investigar objectes o aparells que hagin inventat les dones.
- Xerrades o projectes sobre les dones més importants de la història.
- Descobrir a dones importants amb activitats durant tot el dia.
- Podíem fer xerrades, activitats, descobrir a dones que han sigut importants, tot el dia dedicat a això.
- Fer xerrades, donar a conèixer les dones importants en l'escriptura, esportistes, etc.
- No fer res.
- Fer alguna cosa al pati, activitats a l'aire lliure amb tot l'institut.

- Fer alguna activitat diferent a cada assignatura per celebrar el dia de la dona.
- Fer un dia d'activitats donant-li valor a la dona (redaccions, poemes, biografies...).
- Podríem fer biografies de dones importants i llegir-les al pati.
- No fer res.
- No fer classe.
- Celebrar-ho tots junts al pati de l'institut amb xerrades i fent projectes a classe.
- Fer algunes activitats a cada classe per celebrar el dia de la dona.
- Fer alguna commemoració per les dones durant tot el dia.
- Activitats com estudiar dones importants, la seva vida, les seves obres, fer presentacions, pòsters...
- Investigar els descobriments que han fet les dones i fer un mural amb ells.
- Dedicar el dia a conèixer dones importants.
- Sortir al pati.
- Fer activitats, jocs i reunions tots al pati per celebrar aquest dia.
- Dedicar el dia a fer activitats diferents a totes les matèries.
- Fer una activitat a cada assignatura parlant d'una dona important.
- No faria res.

9.4. Annex 4. Respostes del KPSI justificat

1. Ara que has pogut comprovar el teu progrés, creus que fer aquest projecte t'ha resultat útil i profitós? Indica-ho numèricament de l'1 al 10.

1r d'ESO A

- 9 de 10. He après tota l'estructura, els passos, els elements i la manera d'escriure una descripció.
- 10 de 10. M'ha semblat molt útil perquè hem après tot el que cal per fer un bon text descriptiu.
- 9 de 10. Ha sigut molt divertit i hem conegut escriptores famoses que no sabia qui eren.

- 7 de 10. M'ha resultat útil perquè he après sobre la descripció de persones.
- 8 de 10. Crec que he progressat bé i he pogut escriure un bon text descriptiu per a la meva germana. Li ha agradat molt.
- 7 de 10. Hem après molt vocabulari i figures retòriques noves.
- 7 de 10. Perquè he après coses com l'estructura del text descriptiu i ha sigut molt divertit.
- 9 de 10. He après com fer una descripció ordenada i bona amb exemples de llibres de l'escriptora Mercè Rodoreda.
- 6 de 10. Hem copiat massa i hem jugat poc.
- 9 de 10. Perquè sé com descriure una persona i ho podré fer sola. M'ha agradat conèixer la vida de dones escriptores que no coneixia.
- 9 de 10. Hem fet una descripció sobre la dona més important i l'hem pogut penjar per l'institut en uns murals. Hem estudiat la vida d'escriptores importants.
- 10 de 10. He après coses noves i importants com fer un bon text descriptiu i les seves parts i elements. M'ha agradat i ho repetiria.
- 10 de 10. És important saber els passos per fer un text descriptiu i les comparacions i les metàfores que hem utilitzat.
- 7 de 10. Hem après a fer una descripció sobre les nostres mares i les hem pogut penjar al passadís de l'institut pel Dia de la Dona.
- 9 de 10. El projecte m'ha agradat molt perquè hem pogut fer una activitat diferent per celebrar el Dia de la Dona, hem conegut escriptores i hem pogut fer un regal a la nostra mare.
- 9 de 10. M'ha agradat molt i he millorat molt des del primer dia. He après a escriure una descripció.
- 9 de 10. Hem après a fer una descripció elaborada i amb totes les seves parts. També hem conegut la vida d'algunes escriptores i algunes de les seves obres.
- 8 de 10. M'ha semblat molt útil i divertit. Hem après com fer metàfores i comparacions amb activitats molt divertides.

1^r d'ESO B

- 9 de 10. He après com fer un text descriptiu i he conegut escriptores importants que em serviran de referència. Les admiro molt.
- 8 de 10. He après a fer una descripció i la vida d'algunes escriptores catalanes.
- 10 de 10. He conegut obres d'algunes escriptores famoses com Mercè Rodoreda i com escrivia.
- 8 de 10. He après a fer un text descriptiu i li he regalat a la meva mare.
- 9 de 10. He après les metàfores i les comparacions i sé explicar el text descriptiu.
- 9 de 10. Perquè hem après a descriure a les persones i com ho feien algunes escriptores com Mercè Rodoreda.
- 7 de 10. Hem après els adjectius, els verbs i les figures retòriques per un text descriptiu. Ha estat divertit conèixer escriptores catalanes.
- 7 de 10. He conegut escriptores que no coneixia i ara sé més sobre com escriure un text descriptiu.
- 8 de 10. Crec que utilitzaré molt tot el que he après. M'han agradat molt els jocs i les descripcions de Mercè Rodoreda.
- 10 de 10. Perquè hem escrit sobre les dones a qui admirem i hem conegut escriptores que podem tenir de referència.
- 9 de 10. M'ha agradat poder fer el meu propi text descriptiu i penjar-lo pel Dia de la Dona a l'institut.
- 8 de 10. M'ha semblat útil per aprendre a descriure persones com la meva germana. Hem descobert noves escriptores que tindrem de referència.
- 8,5 de 10. M'ha agradat parlar d'escriptores importants i fer-li una descripció a la meva mare.
- 9 de 10. És útil pel nostre futur i hem après moltes coses. M'ha agradat fer els murals i penjar els pòsters de les nostres descripcions.
- 9,5 de 10. Aquest projecte m'ha resultat útil i profitós perquè hem après molts aspectes de la descripció d'una forma molt dinàmica i n'hem escrit

una. Hem conegut diferents autores catalanes jugant i no s'ha fet pesat, m'ha agradat perquè les admiro.

- 7,5 de 10. He après figures retòriques com la comparació i la metàfora i hem creat un pòster amb la descripció de la dona més important per nosaltres.
- 8 de 10. Perquè hem après coses noves com llibres d'escriptores catalanes i hem vist com escrivien descripcions.
- 10 de 10. M'ha semblat molt útil aprendre a fer un text descriptiu i a part hem aprofitat que era el Dia de la Dona per parlar sobre les dones més importants per nosaltres.

1r d'ESO C

- 9 de 10. Perquè he après moltes coses que no sabia i hem estudiat dones importants a l'assignatura de català pel Dia de la Dona.
- 10 de 10. Ha sigut un projecte molt útil i divertit. Aprenent sobre les dones tenim més cultura i referents i amb les descripcions hem pogut parlar de les nostres mares, germanes, tietes i amigues.
- 8 de 10. El «qui és qui» m'ha agradat molt. He intentat escriure com les dones que hem estudiat i aprendre tots els passos per fer un bon text descriptiu.
- 8 de 10. He après paraules, adjectius i figures retòriques que mai havia sentit. Ho tornaria a fer perquè he descobert moltes coses noves.
- 9 de 10. Em sembla profitós perquè hem après coses noves, ha sigut divertit i el repetiria.
- 7 de 10. Perquè hem jugat i hem après a escriure un text descriptiu.
- 10 de 10. Perquè algunes coses no les sabia i les escriptores que hem estudiat no les coneixia.
- 8 de 10. He après moltes coses, sobretot del text descriptiu.
- 10 de 10. Perquè ha estat molt bonic poder descriure a la meva mare i aprendre més sobre dones importants.
- 9 de 10. M'ha agradat, trobo que ha estat molt útil i ara tenim més cultura i referents.

- 9 de 10. Ha sigut una experiència que m'ha agradat, un projecte útil per saber més sobre Catalunya i les descripcions.
- 9 de 10. A mi m'ha agradat molt i m'ho he passat bé sabent la vida d'autores importants.
- 8,75 de 10. He fet molt progrés i sé coses que abans no sabia sobre el text descriptiu.
- 8 de 10. La meva opinió és que ha sigut un bon projecte perquè hem participat pel Dia de la Dona penjant les nostres descripcions.
- 8 de 10. He après coses sobre el text descriptiu que no sabia i he conegut com escrivia la Mercè Rodoreda.
- 9 de 10. Ara sé utilitzar metàfores i comparacions i fer una bona descripció.
- 9 de 10. He conegut algunes autores catalanes que no coneixia i he intentat escriure com elles, fent metàfores i comparacions.
- 9 de 10. He millorat moltes coses de la meva ortografia i he après com descriure a una persona.
- 10 de 10. Hem après a fer una descripció elaborada i totes les seves parts.

1^r d'ESO D

- 5 de 10. No m'ha semblat útil.
- 8 de 10. Hem après com fer una descripció pel Dia de la Dona. M'ha agradat molt.
- 8 de 10. Perquè he après coses que no sabia i hem llegit parts de les obres de Mercè Rodoreda.
- 8,5 de 10. He après a fer un text descriptiu elaborat.
- 8 de 10. M'ha agradat i continuaria fent-ho així a cada classe. Ara puc distingir els diferents tipus de figures retòriques.
- 9 de 10. Ho he trobat molt útil i ho tornaria a repetir. He conegut escriptores que no coneixia i que són molt importants.
- 8 de 10. He après a descriure una persona fent una descripció elaborada.

- 7 de 10. M'ha semblat útil, però hi ha coses que no m'han quedat clares del tot.
- 7 de 10. M'ha agradat molt. He après a fer una descripció de la meva mare i l'he penjat al passadís.
- 9 de 10. Ara sé qui són algunes dones importants que no coneixia i he pogut fer un text descriptiu elaborat per la meva mare.
- 8 de 10. He après moltes coses, totes les parts del text descriptiu, els elements, els tipus. Mai li havia fet una cosa així a la meva mare.
- 9 de 10. M'ha resultat útil perquè hem après amb jocs i activitats diferents.
- 8 de 10. Sé fer descripcions correctament. Ho tornaria a repetir.
- 8 de 10. He millorat molt perquè si vull fer un text descriptiu, ara ja sé com es fa.
- 9 de 10. Hem parlat sobre el treball de moltes dones importants que escrivien en català i m'ha agradat molt.
- 10 de 10. M'ha agradat conèixer escriptores catalanes antigues perquè he vist com escrivien i ho he intentat fer com elles. Ho tornaria a repetir.
- 9 de 10. Ha sigut molt divertit i he progressat molt. Sé com fer un text descriptiu i a la meva mare li ha agradat molt. Pintar el mural a classe m'ha agradat molt.
- 8 de 10. M'ha agradat molt i he après com descriure a la meva germana. He dibuixat el títol del nostre mural i ha quedat molt bé.

Situació d'aprenentatge¹

Títol	La dona més important de la meva vida
Curs (nivell educatiu)	Primer d'ESO
Àrea / Matèria ² / Àmbit ³	Llengua Catalana i Literatura
Producte final	Elaboració d'un pòster que inclogui el text descriptiu de la dona més important de la vida de cada estudiant i la lectura en veu alta del pòster

¹ Les situacions d'aprenentatge són els escenaris que l'alumnat es troba a la vida real i que els centres educatius poden utilitzar per desenvolupar aprenentatges. Plantegen un context concret, una realitat actual, passada o previsible en el futur, en forma de pregunta o problema, en sentit ampli, que cal comprendre, i a la qual cal donar resposta o sobre la qual s'ha d'intervenir. És en la seva resolució que l'alumnat assoleix les competències. [Annex 5. Aprenentatge basat en situacions](#). Són propostes pedagògiques orientades al desenvolupament de les competències.

² A l'educació primària fem referència a les àrees i a l'educació secundària obligatòria i el batxillerat a les matèries.

³ Agrupació d'àrees o matèries que s'imparteixen de manera integrada.

Programació d'una situació d'aprenentatge a l'educació bàsica

DESCRIPCIÓ (context + repte)

Per què aquesta situació d'aprenentatge? Està relacionada amb alguna altra? Quin és el context?⁴ Quin repte planteja?⁵

La dona més important de la meua vida és una situació d'aprenentatge que es pot desenvolupar a qualsevol dels cursos de l'ESO dins la matèria de Llengua Catalana i Literatura, tot i que, en aquest cas, s'adreça a 1r d'ESO perquè, seguint el temari del llibre de text, han de dedicar algunes sessions a conèixer el text descriptiu i altres conceptes que s'hi relacionen. Per tal d'enriquir l'activitat i aconseguir la motivació de l'alumnat, s'ha optat per crear una situació d'aprenentatge relacionada amb una data important dins el calendari, el 8 de març, el Dia Internacional de les Dones. D'aquesta manera, l'alumnat podrà escollir com vol que sigui aquest text i a qui dedicar-li (capacitat autònoma de decisió).

Aquesta situació d'aprenentatge proposa a l'alumnat el repte **d'escriure un text descriptiu en llengua catalana**. Com a context es pren l'arribada del **Dia Internacional de la Dona** i el seu significat des d'un punt de vista centrat en els valors que fomenta: treballar cada dia a favor de la igualtat de gènere i lluitar per una societat lliure de discriminacions i violències. Per dur-ho a terme, es creen diverses activitats relacionades amb la descripció, centrades, sobretot, en fragments d'obres de **Mercè Rodoreda**. Aquestes activitats estan inspirades en el document titulat [Mercè Rodoreda. "Una proposta didàctica per a l'alumnat nouvingut de secundària"](#). Les primeres sessions aniran dedicades a **classes teòriques** amb què l'alumnat pugui aprendre què és un text descriptiu, els tipus (objectiu i subjectiu), quins són els seus elements i la seva estructura i, finalment, quins passos s'han de seguir per aconseguir crear un text descriptiu. A banda d'aquests conceptes, més endavant es tracta la **morfologia de l'adjectiu i els verbs** que s'utilitzen en els textos descriptius (copulatiu i de pertinença). Cada aspecte es treballa amb **fitxes i jocs** que completen el procés d'aprenentatge de l'alumnat. A més, s'aprofitaran estones de totes les sessions per presentar diferents figures femenines importants pel que fa a la llengua catalana al llarg de la història com Víctor Català, Maria Mercè Marçal, Mercè Rodoreda i Montserrat Roig.

Aquest pòster, que inclou el text on es descriu la dona més important per a cada jove i la fotografia d'aquesta, es penjarà al passadís de l'institut, formant un gran mural amb la resta de descripcions de tot l'alumnat de 1r d'ESO del centre. L'escrit que cada jove ha de crear cal que tingui en compte els aprenentatges que s'han treballat a l'aula. En el producte final haurà de mostrar que l'alumnat coneix les característiques del text descriptiu, els recursos literaris més comuns emprats en aquest text, així com les seves parts i la seva estructura.

Pel que fa al context, l'alumnat ja havia treballat el text narratiu, la morfologia del substantiu i els sinònims i els antònims, però no havien conegut les escriptores que se'ls presentaran. El que es fa a través d'aquesta situació d'aprenentatge és una continuació del temari i d'aquests aspectes. En aquest cas, s'exposen alguns dels referents femenins més rellevants, el text descriptiu, i la morfologia de l'adjectiu, ja que els adjectius qualificatius (utilitzats correctament) són clau per enriquir una descripció.

⁴ Context: conjunt de circumstàncies que expliquen un esdeveniment o una situació i que envolten un individu, un col·lectiu o una comunitat, etc.

⁵ Un repte és un desafiament que sorgeix d'una pregunta, un problema, un cas, una polèmica, una recerca, un encàrrec, un projecte, un servei..., situat en un context. Resoldre'l implica mobilitzar sabers i connectar accions a partir dels quals es desenvolupen capacitats personals. Programació d'una situació d'aprenentatge a l'educació bàsica

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques següents:

Competències específiques	Àrea o matèria
C4. Comprendre, interpretar i analitzar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent-ne el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant-ne la intenció de l'emissor, reflexionant-ne sobre el contingut i la forma i avaluar-ne la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.	Llengua Catalana i Literatura
C5. Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió, aplicant estratègies elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.	Llengua Catalana i Literatura
C8. Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni propi i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que permetin conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de gaudir de la literatura i crear textos d'intenció literària	Llengua Catalana i Literatura

TRACTAMENT DE LES **COMPETÈNCIES TRANSVERSALS**⁶

Competència digital

- CD2. Gestionar i utilitzar el propi entorn personal digital d'aprenentatge permanent per construir nou coneixement i crear continguts digitals, mitjançant estratègies de tractament de la informació i l'ús de diferents eines digitals, seleccionant i configurant la més adequada en funció de la tasca i de les necessitats en cada ocasió.
- CD3. Participar, col·laborar i interactuar mitjançant eines o plataformes virtuals per comunicar-se, treballar col·laborativament i compartir continguts, dades i informació, gestionant de manera responsable les pròpies accions, presència i visibilitat a la xarxa i exercint una ciutadania digital activa, cívica i reflexiva.

⁶ Les competències transversals són: competència ciutadana; competència emprenedora; competència personal, social i d'aprendre a aprendre; i competència digital.

Competència ciutadana

- CC1. Analitzar i comprendre idees relatives a la dimensió social i ciutadana de la seva pròpia identitat, així com als fets socials, històrics i normatius que la determinen, demostrant respecte per les normes, empatia, equitat i esperit constructiu en la interacció amb els altres en diferents contextos socioinstitucionals.
- CC3. Analitzar i comprendre problemes ètics fonamentals i d'actualitat, considerant críticament els valors propis i aliens, i desenvolupant els seus propis judicis per afrontar la controvèrsia moral amb actitud dialogant, argumentativa, respectuosa i oposada a qualsevol tipus de discriminació o violència —incloent-hi la violència masclista, LGTBfòbica, racista o capacitista— o fonamentalisme ideològic.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

- CPSAA 1. Regular i expressar les seves emocions enfortint l'optimisme, la resiliència, l'autoeficàcia i la recerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge per gestionar els reptes i canvis i harmonitzar-los amb els seus propis objectius.
- CPSAA 3. Comprendre proactivament les perspectives i les experiències dels altres i incorporar-les al seu aprenentatge per participar en el treball en grup distribuint i acceptant tasques i responsabilitats de manera equitativa i emprant estratègies cooperatives.
- CPSAA 4. Fer autoavaluacions sobre el propi procés d'aprenentatge, buscant fonts fiables per validar, sustentar i contrastar la informació i per obtenir conclusions rellevants.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE I CRITERIS D'AVUACIÓ

Objectius d'aprenentatge⁷ Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT	Criteris d'avaluació⁸ Com sabem que ho ha après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT
1. Comprendre, interpretar i analitzar textos descriptius senzills elaborats pel o per la docent i fragments adaptats extrets de les descripcions físiques de Mercè Rodoreda.	1. Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor de textos escrits i multimodals senzills que responguin a diferents propòsits de lectura, realitzant-ne les inferències necessàries (basat en el criteri 4.1).

⁷ Les competències específiques estan formulades de forma general i convé concretar-les per definir quins seran els aprenentatges que s'adquiriran amb la realització de la situació d'aprenentatge. Aquesta concreció ha de permetre formular unes competències pròpies de la situació d'aprenentatge que són l'equivalent dels objectius d'aprenentatge.

⁸ Els criteris d'avaluació es poden desplegar en indicadors. Un objectiu d'aprenentatge pot relacionar-se amb un, dos o més criteris d'avaluació. Programació d'una situació d'aprenentatge a l'educació bàsica

<p>2. Planificar la redacció d'un text descriptiu sobre la dona més important de la vida de cada jove. Elaborar un esborrany i revisar-lo per aconseguir crear un text coherent, cohesionat i amb un registre adequat, creant, així, un text final que presenti precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical.</p>	<p>2. Planificar la redacció de textos escrits i multimodals senzills, atesa la situació comunicativa, destinatari, propòsit i canal; redactar esborranys i revisar-los amb l'ajuda del diàleg entre iguals i instruments de consulta, i presentar un text final coherent, cohesionat i amb el registre adequat (basat en el criteri 5.1).</p> <p>3. Incorporar procediments bàsics per enriquir els textos, tenint en compte aspectes discursius, lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical (basat en el criteri 5.2).</p>
<p>3 Llegir, interpretar i valorar els fragments de Mercè Rodoreda com obres de referència del patrimoni de la literatura universal.</p> <p>4 Produir textos descriptius basant-se en models literaris utilitzant els recursos estilístics propis del gènere, com les figures literàries que es treballaran. Aquestes han de servir perquè l'alumnat pugui crear descripcions amb un estil literari i per potenciar el missatge que vol transmetre.</p>	<p>4. Crear textos personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris. (basat en el criteri 8.3).</p>

SABERS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

	Saber	Àrea o matèria
<i>Comunicació</i>		
1	Comprensió del sentit global del text escrit i relació entre les parts. La intenció de l'emissor. Detecció d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i icònic, en el context de l'aula, de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació, incloses les xarxes, i en les activitats acadèmiques	Llengua Catalana i Literatura
2	Planificació, redacció, revisió i edició en diferents suports de textos escrits. Correcció	Llengua Catalana i Literatura

Programació d'una situació d'aprenentatge a l'educació bàsica

	gramatical i ortogràfica. Propietat lèxica. Usos de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, mapes conceptuals, definicions, resums, etc., en el context de l'aula, de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació, incloses les xarxes, i en les activitats acadèmiques.	
3	Reconeixement, anàlisi i ús discursiu dels elements lingüístics amb especial atenció als recursos lingüístics per mostrar la implicació de l'emissor en els textos: formes de dixi (personal, temporal i espacial) i procediments de modalització; recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació; mecanismes de cohesió; connectors textuais temporals, explicatius, d'ordre i de contrast; mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals) i lèxics (repeticions, sinònims, hiperònims i el·lipsis); coherència de les formes verbals en els textos; els temps de pretèrit en la narració; correlació temporal en el discurs relatat, en el context de l'aula, de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació, incloses les xarxes, i en les activitats acadèmiques.	Llengua Catalana i Literatura
4	Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical de diferents tipus de text i en diferents situacions. Ús de diccionaris, manuals de consulta i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital per a la correcció i millora dels textos.	Llengua Catalana i Literatura
5	Ús dels signes bàsics de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit, la seva relació amb el significat.	Llengua Catalana i Literatura
<i>Lectura guiada</i>		
6	Lectura d'obres rellevants de la literatura juvenil contemporània i del patrimoni literari universal, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, que incloguin la presència d'autores i autors, en el context de l'aula i de l'entorn proper que permeti fer la transferència a altres situacions de caràcter literari i cultural amb vincles amb la pròpia vida.	Llengua Catalana i Literatura
7	Creació de textos a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació, etc.) en el context de l'expressió dels sentiments, emocions i experiències pròpies.	Llengua Catalana i Literatura

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Quines són les principals estratègies metodològiques que es preveuen utilitzar? Quins tipus d'agrupament realitzarem? Quins són els principals materials que necessitarem? Etc.

Treball col·laboratiu: l'alumnat treballa de manera individual (lectura i escriptura) i en grups petits a través de jocs i activitats interactives. Els grups són heterogenis, tenint en compte el gènere i el nivell de l'alumnat. Normalment, es fan agrupacions de 5 participants. Cal tenir en compte la importància de la distribució de grups en l'espai de l'aula.

Elaboració d'un pòster que contingui un text descriptiu sobre una dona important en la vida de cada jove, juntament amb la fotografia de la dona escollida, que mostri que s'han assolit els coneixements treballats a l'aula. Durant aquesta situació d'aprenentatge, el professorat anirà donant models, exemples i eines que permetran crear textos descriptius. En primer lloc, s'explora quins són els coneixements previs de l'alumnat i, de manera progressiva, s'aniran introduint nous coneixements sobre aquest tipus de text i els seus recursos literaris. Mitjançant les activitats de desenvolupament, hauran d'anar assolint aquests recursos.

Per apropar-nos a les figures retòriques partirem de diferents fragments extrets d'alguns textos descriptius de les obres més conegudes de Mercè Rodoreda. Presentarem l'autora a través d'una activitat i descobriran quins recursos hi ha al darrere dels fragments a través d'un joc creat a la plataforma *Bamboozle*. Per jugar-hi, es faran agrupaments heterogenis i rotatius.

Confecció conjunta de diferents indicadors (capacitat autònoma de decisió), un en forma de rúbrica que mostra els aspectes que el professorat tindrà en compte a l'hora d'avaluar el producte final; una base d'orientació que indica els passos a seguir per elaborar un bon text descriptiu; i un qüestionari format per quatre punts que sintetitzi els elements del producte final per dur a terme la coavaluació (lectura clara, bona presentació, ús de figures literàries i organització del text).

Esctura d'un text descriptiu amb l'assessorament del o de la docent i la revisió posterior seguint la rúbrica consensuada. L'escriptura es planteja a mà i a l'aula, per tal d'experimentar el ritme creatiu amb la velocitat psicomotriu de l'escriptura manual. L'alumnat que no té temps d'acabar el text a classe, ho comparteix al professorat a partir de la plataforma de *Google Classroom*. Un cop revisat l'esborrany, s'elabora un pòster a través de Canva i s'imprimeix perquè, el text final, es penja en un mural als passadissos de l'institut. Abans de penjar-lo, cada jove presenta el seu pòster a la resta fent una lectura en veu alta del seu text a l'aula perquè es pugui dur a terme la coavaluació.

ACTIVITATS D'APRENTATGE I D'AVALUACIÓ

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització	Agrupament	Recursos
Activitats inicials <i>Què en sabem?</i>	Primera sessió. Com activitat introductòria, abans de presentar la situació d'aprenentatge i la seva teoria, es reparteix un informe KPSI on apareixen una sèrie de preguntes sobre el text descriptiu. L'alumnat ha de marcar la casella que cregui que té més relació amb el seu grau de coneixement sobre aquesta tipologia textual. Aquesta activitat inicial servirà per saber d'on parteix l'alumnat i saber-lo modular.	10'	Individual	KPSI inicial
	Primera sessió. Un cop s'ha completat el qüestionari, es presenta el repte i es comparteixen els seus objectius. Presentar el dia de la dona.	10'	Individual	PowerPoint "El text descriptiu"
Activitats de desenvolupament <i>Aprenem nous sabers</i>	Primera sessió. Comença la classe teòrica sobre el text descriptiu i les escriptores catalanes més rellevants. Entre tots i totes, posen en comú el que saben sobre la descripció. Es presenta un <i>PowerPoint</i> amb tot el que han de saber sobre el text descriptiu que s'anirà projectant al llarg del repte.	20'	Individual	PowerPoint "El text descriptiu"
	Primera sessió. En acabar la primera part de la teoria, es reparteixen dos exemples de descripció redactats pel o per la docent (en aquest cas, un text descriptiu sobre la meva mare i un text descriptiu sobre la meva padrina). Aquestes dues descripcions són l'exemple del que l'alumnat haurà d'elaborar, en format pòster, com a producte final. En les fitxes de les descripcions, hi ha una sèrie de preguntes que inviten a reflexionar sobre la teoria que s'ha exposat. Les respostes es contesten en grup.	15'	Tot el grup-classe	Fitxa dels models de text descriptiu
	Segona sessió. Joc per conèixer a Mercè Rodoreda a través de la teoria de l'expert . A partir d'una descripció sobre l'autora catalana elaborada per o per la docent, es divideix l'aula en grups de 5 estudiants. Cada equip s'encarrega d'interioritzar la	30'	Agrupaments heterogenis de 5 persones	Descripció sobre Mercè Rodoreda Fotografia joc Mercè Rodoreda

	<p>part de la descripció que li toca i l'explica a la resta. Les parts de la descripció són quatre: qui va ser Mercè Rodoreda, com era físicament, quin era el seu caràcter i quina va ser la seva obra principal.</p>			
	<p>Segona sessió. Un cop s'acaba aquesta activitat, es reparteix una fitxa que conté un fragment d'una descripció de l'obra <i>La meva Cristina i altres contes</i> de Mercè Rodoreda i l'alumnat, a través d'un dibuix, ha de seguir la mateixa estructura de la descripció, però adaptant-la, amb les seves paraules, a la imatge. A partir del dibuix i de l'exemple de Mercè Rodoreda, han de continuar la redacció, creant una descripció total dels personatges de la imatge.</p>	20'	Individual	Fitxa 1
	<p>Tercera sessió. Es duu a terme la classe teòrica de la morfologia de l'adjectiu. El o la docent exposen el gènere de l'adjectiu i els adjectius d'una terminació, incloent-hi els canvis ortogràfics que es produeixen a l'hora de canviar del masculí al femení i les excepcions més rellevants. Se segueix la mateixa metodologia per explicar el nombre de l'adjectiu. En acabar, es presenta a Víctor Català, la seva biografia i la obra.</p>	50'	Individual	PowerPoint "La morfologia de l'adjectiu"
	<p>Quarta sessió. Se centra a aprendre a detectar metàfores, comparacions i personificacions progressivament a través mitjançant un joc creat a la plataforma <i>Baamboozle</i>. Un cop es completen els dos primers jocs sobre la metàfora i la comparació, es reparteix d'una fitxa que conté descripcions físiques extretes d'algunes de les grans obres escrites per Mercè Rodoreda. En aquests fragments apareixen figures literàries més elaborades que s'aniran desxifrant mitjançant l'últim joc creat a la plataforma <i>Baamboozle</i>. Per jugar, es divideix la classe per equips. L'alumnat haurà de trobar les figures retòriques que apareixen als fragments de les descripcions de Mercè Rodoreda i esbrinar-ne el significat. (Aquests fragments han estat prèviament adaptats).</p>	30'	Agrupaments heterogenis de 5 persones	Joc metàfora Joc comparació Joc figures Mercè Rodoreda
	<p>Quarta sessió. Un cop s'han jugat els tres jocs, es completa la</p>	20'	Individual	Fitxa 2

	<p>fitxa que conté fragments d'algunes descripcions fetes per Rodoreda. Finalment, s'elabora una taula d'adjectius qualificatius que l'alumnat podrà fer servir per descriure l'aspecte físic d'una persona: cara, celles, ulls, nas, boca, galtes, orelles i cos; i també per parlar del seu caràcter. Abans de començar el joc, es fa un breu repàs d'aquestes tres figures retòriques. En acabar, es presenta a Montserrat Roig, la seva biografia i la obra.</p>			
	<p>Cinquena sessió. Es presenta a Maria Mercè Marçal, la seva biografia i la obra. S'explica quins són els verbs que es fan servir a l'hora de redactar la descripció d'una persona: els verbs copulatius i els verbs de pertinença. També cal comentar que les descripcions físiques es poden escriure en present o en passat, aquest últim en el cas que la persona de la qual es vulgui parlar hagi mort.</p>	10'	Individual	PowerPoint "El text descriptiu"
<p>Activitats d'estructuració <i>Què hem après?</i></p>	<p>Cinquena sessió. Un cop exposada tota la teoria, es fa un joc inspirat en el «Qui és qui» per posar en pràctica tot el que s'ha après. En aquesta activitat, l'alumnat tindrà l'oportunitat d'escriure la seva primera descripció després d'haver recollit tots els apunts teòrics i haver completat totes les activitats. S'arreglen en una bossa els noms escrits de l'alumnat que participa. Es reparteix a cada jove un dels papers amb els noms (procurant que no els sigui el seu) i se'ls explica que han de descriure la persona que els ha tocat utilitzant tot el que s'ha treballat a l'aula. Un cop tinguin la descripció preparada, hauran de sortir a la pissarra. La resta de companys i companyes s'hauran de posar drets. Faran una ronda de preguntes com al joc original per aconseguir trobar la persona que ha tocat a aquell company o companya. L'alumnat s'haurà d'anar assegut segons les preguntes, per descartar. Un cop s'ha descobert la persona, es llegeix la descripció. El joc continua fins que tothom ha llegit la seva.</p>	40'	Individual	Noms de l'alumnat en una bossa
	<p>Sisena sessió. Elaborar conjuntament la rúbrica (capacitat autònoma de decisió) del producte final (pòster + text descriptiu) i la base d'orientació que els servirà de guia per redactar el text. L'alumnat escull els criteris que han d'aparèixer i que s'han d'avaluar tenint en compte tot allò que s'ha treballat</p>	20'	Tot el grup-classe	Rúbrica Producte Final Base d'orientació

	durant les sessions anteriors. Aquests dos documents es compartiran a la plataforma <i>Google Classroom</i> .			
Activitats d'aplicació <i>Apliquem el que hem après</i>	Sisena sessió, l'alumnat comença a elaborar el pòster que anirà penjat al passadís. Se'ls ofereix utilitzar l'eina <i>Canva</i> amb què poden trobar dissenys molt elaborats i adaptats al seu projecte. Al seu correu hi tenen adjuntada la fotografia de la dona més important de la seva vida. Durant aquesta sessió, poden passar-la al pòster que hauran escollit de la plataforma <i>Canva</i> . El o la docent guia l'alumnat i projecta l'exemple dels seus textos (en aquest cas, els models mostrats a la primera sessió, però transformats en pòster). Es compartiran a la plataforma <i>Google Classroom</i> .	30'	Individual	Exemple Cartell 1 Exemple Cartell 2
	Setena i vuitena sessió. L'alumnat redacta l'esborrany del text descriptiu que s'exposarà al passadís. Durant aquestes sessions, tenen l'oportunitat de començar a escriure la descripció de la dona que han escollit com la dona més important de les seves vides. Amb l'ajuda del o la docent, es poden anar fent les revisions i les correccions que calguin. És el moment per solucionar dubtes i, amb l'ajuda del grup, pensar figures retòriques que poden encaixar en cada redacció. El o la docent guien l'alumnat. Es projecta la base d'orientació.	2 sessions de 50' cadascuna	Individual	Base d'orientació
	Novena sessió. Abans de crear el mural amb els pòsters, cada estudiant haurà de llegir en veu alta el seu producte final davant la resta de la classe . Aquest ha hagut d'estar revisat i corregit pel professorat. A través de la plataforma <i>Google Classroom</i> , l'alumnat pot compartir els seus pòsters perquè el o la docent li doni el vistiplau. Durant aquesta sessió, es duu a terme la coavaluació a través d'un formulari que ha estat elaborat conjuntament.	50'	Individual	Coavaluació 1r A Coavaluació 1r B Coavaluació 1r C Coavaluació 1r D
	Última sessió. Un cop tot l'alumnat ha pogut llegir els seus textos, es reparteix un KPSI justificat per tancar l'avaluació. En aquest qüestionari d'autoavaluació, hauran de respondre les mateixes preguntes que al KPSI inicial, però afegint-hi reflexions. El producte final serà avaluat a través de la rúbrica mencionada a la sisena sessió i que l'alumnat haurà pogut consultar en tot moment.	50'	Individual	KPSI justificat

	Es penjen els pòsters als murals que s'han elaborat i decorat per aquesta activitat al passadís de l'institut.			
--	--	--	--	--

BREU DESCRIPCIÓ DE COM S'ABORDEN **ELS VECTORS**⁹ EN AQUESTA SITUACIÓ D'APRENTATGE

En aquesta situació d'aprenentatge s'aborden els següents vectors:

- **Aprenentatges competencials:** la situació plantejada implica la resolució col·laborativa de problemes amb una avaluació formativa i formadora que permet l'autoregulació de l'alumnat.

- **La qualitat de l'educació lingüística:** les diferents activitats proposades redunden en la qualitat de l'educació lingüística, ja que mobilitzen les competències específiques de l'educació literària i, amb elles, tant les de la comprensió lectora com les de la producció escrita. Les activitats plantejades combinen processos de lectura autònoma amb guiada, formats orals i escrits per tal que l'alumnat pugui comprendre la informació, processar-la en coneixement a través de la reflexió i acabar creant un text literari propi com a aplicació final dels sabers mobilitzats, valorats en una votació amb indicadors consensuats i amb la lectura en veu alta.

- **La perspectiva de gènere:** al llarg del projecte, es dedica gran part del temps a parlar sobre el Dia Internacional de la Dona i el seu significat i, més endavant, s'exposa el fet de la poca presència de figures femenines en el llibre de text i es presenten diferents referents femenins a l'alumnat per poder visibilitzar el seu llegat. S'exposa la figura de Mercè Rodoreda i es parla del seu llegat amb molta més quantitat, sobretot perquè és l'autora de què ens servim per fer la majoria d'activitats. A més, aquesta situació d'aprenentatge busca fomentar relacions d'equitat entre gèneres a l'hora d'elaborar els grups de treball i, alhora, sensibilitza l'alumnat sobre la importància del treball en equip. En definitiva, visibilitza l'aportació de les dones en la societat, basant-nos, en aquest cas, en algunes de les escriptores catalanes més rellevants de la nostra història.

⁹ 1. Aprenentatges competencials. 2. Perspectiva de gènere. 3. Universalitat del currículum. 4. Qualitat de l'educació de les llengües. 5. Benestar emocional. 6. Ciutadania democràtica i consciència global.

MESURES I SUPORTS **UNIVERSALS**¹⁰

A l'inici de la situació d'aprenentatge s'estableix un **context actual (8M)** que serveix com a motor motivacional per al treball del text descriptiu. A més, durant la situació d'aprenentatge s'ofereixen diverses vies per a l'entrada de la informació i per a l'expressió: models, jocs, il·lustracions, etc.

Per tal d'assolir les competències proposades, es combina el **treball individual amb el col·laboratiu** i es proposa una avaluació formativa i formadora com a mesures i suports presents durant tot el desenvolupament de la situació d'aprenentatge (grups heterogenis). Finalment, es treballa de manera grupal a través de la **coavaluació** per promoure l'aprenentatge entre iguals.

A més, s'elaboren diferents **bastides de suport** al llarg del procés d'ensenyament-aprenentatge, tenint en compte les necessitats de l'alumnat amb la intenció d'ajudar-lo a assolir els seus objectius.

MESURES I SUPORTS **ADDITIONALS**¹¹ O **INTENSIVS**¹²

Quines mesures o suports addicionals o intensius es proposen per a cadascun dels alumnes següents:

Alumne/a	Mesura i suport addicional o intensiu
Alumnat amb TDH (2)	- Se'ls fa participar molt més en grup i se'ls adjudica rols que els facin estar més atents.
Alumnat d'aula acollida (2)	- Simplificació del producte final. A l'hora de treballar la teoria sobre el text descriptiu, la morfologia dels adjectius i les figures literàries, es creen fitxes i materials que els ajudin en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Fitxa 2 (aula d'acollida i reforç)
Aula reforç	- Simplificació del producte final. A l'hora de treballar la teoria sobre el text descriptiu, la morfologia dels adjectius i les figures literàries, es creen fitxes i materials que els ajudin en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Fitxa 2 (aula d'acollida i reforç)

¹⁰ Les mesures i els suports universals són els que s'adrecen a tot l'alumnat. Han de permetre flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionar als alumnes i als docents estratègies per minimitzar les barreres d'accés a l'aprenentatge i a la participació que es troben a l'entorn, i garantir la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

¹¹ Les mesures i els suports addicionals s'adrecen a alguns alumnes. Permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge que poden comprometre l'avenç personal i escolar.

¹² Les mesures i els suports intensius són específics per als i les alumnes amb necessitats educatives especials, estan adaptats a la seva singularitat i permeten ajustar la resposta educativa de forma extensa, amb una freqüència regular i, normalment, sense límit temporal.

Programació d'una situació d'aprenentatge a l'educació bàsica

9.5. Annex 5. Materials utilitzats en la situació d'aprenentatge

INFORME KPSI

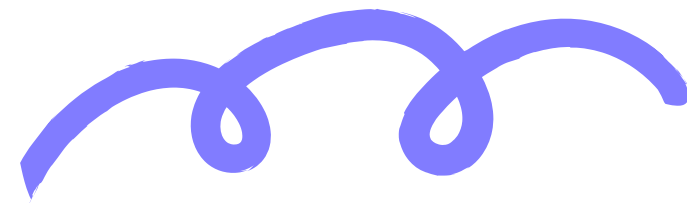
Nom i cognoms:

Data autoavaluació:

Qüestionari inicial: Els aspectes generals del text descriptiu. Què en sabem? Marca el lloc corresponent del grau de coneixement del tema que es tracta:

- 1 No en sé res
- 2 N'he sentit a parlar
- 3 Ho sé
- 4 Ho sé i ho sabria explicar

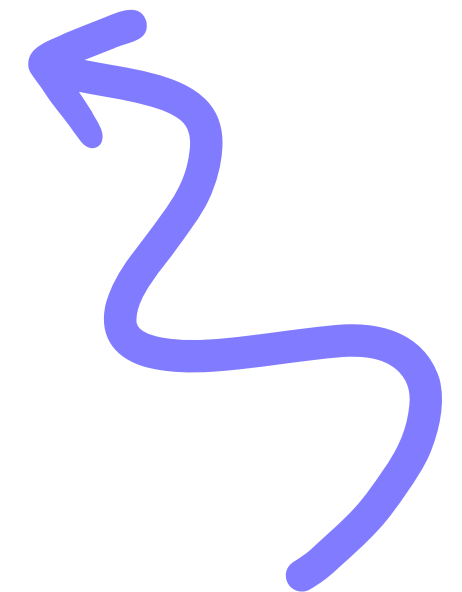
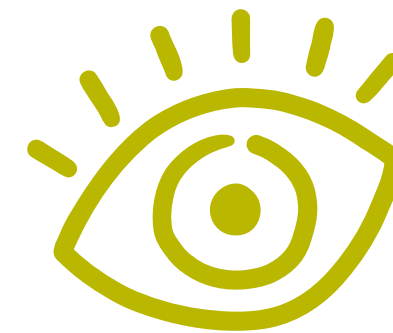
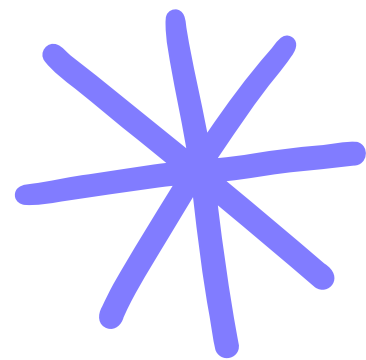
EL TEXT DESCRIPTIU...	4	3	2	1
	HO SÉ I HO SABRIA EXPLICAR	HO SÉ	N'HE SENTIT A PARLAR	NO EN SÉ RES
Què és el text descriptiu?				
Quins tipus de text descriptius hi ha?				
Quins elements hi podem trobar?				
Quins passos s'han de seguir per escriure un text descriptiu?				

Proiecte 8M

TEXT DESCRIPTIU

LA DESCRIPCIÓ

La finalitat d'una descripció és presentar les característiques d'una persona, un animal, un objecte o un paisatge.

LA DESCRIPCIÓ D'UNA PERSONA

A través de la descripció d'una persona expliquem el seu aspecte físic, quins gustos té i com és el seu caràcter.

ELS TIPUS

• DESCRIPCIÓ OBJECTIVA

Descripció on no hi ha elements valoratius, només dades objectives. S'usa un llenguatge denotatiu: es limita a transmetre el significat literal i evita opinions personals.

• DESCRIPCIÓ SUBJECTIVA

S'expressa l'opinió i les emocions que l'objecte, la persona, o el paisatge descrit desperten en l'emissor. S'usa un llenguatge connotatiu: darrere del significat literal de les paraules, n'hi ha més. Exemple: recurs literari **metàfora**

ELEMENTS DE LA DESCRIPCIÓ SUBJECTIVA

Metàfores

- El Joan és un lloro

Recurs literari que uneix dos elements que no estan relacionats entre ells.

Exemples

Els seus llavis de robí

Comparacions

- El Joan és xerraire com un lloro

Recurs literari que serveix per comparar les característiques de dos objectes diferents

Exemples

És fort com un roure

Frases fetes

- El Joan xerra pels descosits

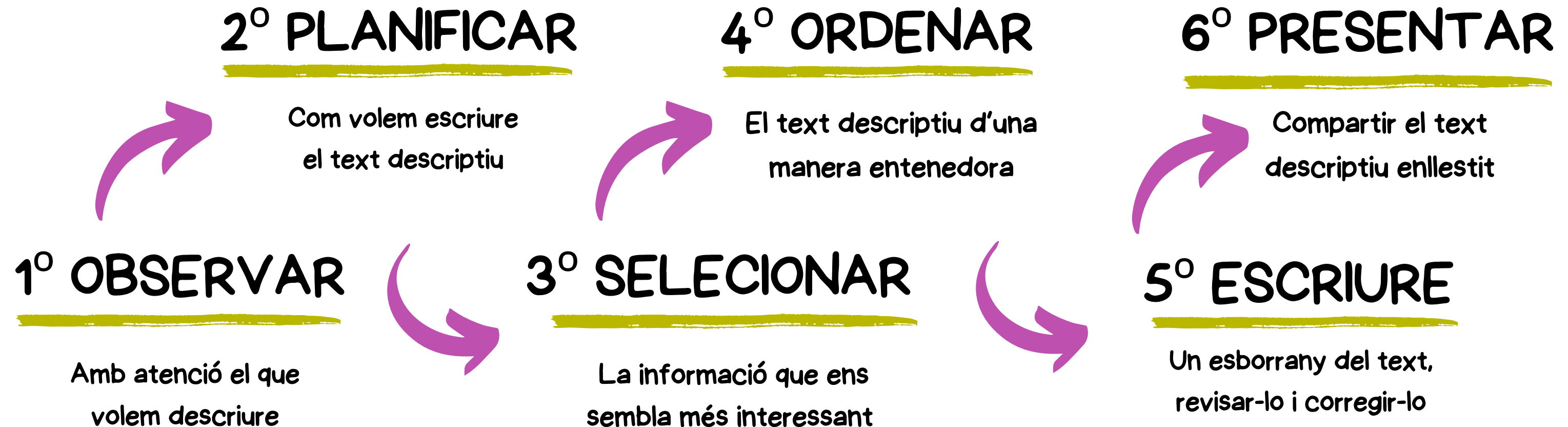

Expressió popular que té un significat i una forma fixa. Està formada per paraules que no es poden traduir literalment

Exemples

Aquesta noia és un tros de pa

PASSOS A SEGUIR

LA MEVA MARE

La dona més important de la meva vida és la meva mare. La meva mare es diu Natàlia, va néixer el 20 de maig, té cinquanta-set anys i viu a Sudanell. Té dues germanes, la Susanna i la Sònia. Treballa de mestra a l'escola de Torres de Segre. He escollit a la meva mare perquè és la persona que més admiro i, per mi, és un exemple a seguir.

LA MEVA PADRINA

He escollit a la meva padrina com la dona més important de la meva vida perquè em va cuidar des que vaig néixer i vaig aprendre molt escoltant les seves vivències. La meva padrina es deia Adela, va néixer l'1 de maig i va tenir tres filles: la Natàlia (la meva mare), la Susanna i la Sònia. Durant tota la seva vida va fer de mestressa de casa i alguns estius, va treballar al camp.

≡ DE QUÈ TRACTA? ≡

01

- Descripció d'una dona important a les vostres vides

02

- Aprendrem a través d'activitats i d'exemples a l'aula

03

- Començar a pensar i a buscar una fotografia

MERCÈ RODOREDÀ

és l'escriptora catalana més universal de tots els temps, coneguda per la gran quantitat d'obres que va escriure, on els personatges principals eren femenins.

TEXT DESCRIPTIU 1: LA MEVA MARE

La dona més important de la meua vida és la meua mare. La meua mare es diu Natàlia, va néixer el 20 de maig, té cinquanta-set anys i viu a Sudanell. Té dues germanes, la Susanna i la Sònia. Treballa de mestra a l'escola de Torres de Segre. He escollit a la meua mare perquè és la persona que més admiro i, per mi, és un exemple a seguir.

Té el cabell castany ple de tirabuixons que li arriben al clatell. Les seves celles són primes com un fil i els seus ulls són d'un verd preciós. Damunt del seu nas, xato i ample, porta unes ulleres de color negre. Té la boca de pinyó i els llavis grossets. A la seva cara, bonica i ovalada, se li dibuixen algunes arrugues. Té les galtes plenes. És més aviat alta, i de constitució forta com un roure.

El seu caràcter és tranquil, però quan s'enfada és tossuda com una mula. Quan estem juntes, sempre xerrem pels descosits. Es preocupa molt per tota la família, però especialment per mi i pel meu germà. És molt esportista i li agrada viatjar, el seu somni és veure les aurores boreals.

Duu un jersei de coll alt de color negre i uns pantalons llargs texans. Als peus hi porta unes botes de cuir amb una mica de taló.

• QUIN TIPUS DE TEXT ÉS? PER QUÈ?

• QUÈ S'HI DESCRIU?

• COM ESTÀ ORDENAT? DE MÉS GENERAL A MENYS O DE MENYS GENERAL A MÉS?

• QUINS ELEMENTS LITERARIS HI TROBES? POSA'N UN EXEMPLE DE CADA

TEXT DESCRIPTIU 2: LA MEVA PADRINA

He escollit a la meua padrina com la dona més important de la meua vida perquè em va cuidar des que vaig néixer i vaig aprendre molt escoltant les seves vivències. La meua padrina es deia Adela, va néixer l'1 de maig de 1933 i va tenir tres filles: la Natàlia (la meua mare), la Susanna i la Sònia. Durant tota la seva vida va fer de mestressa de casa i, durant molts estius, va treballar al camp.

La meua padrina, quan era jove, tenia la cara rodona com el sol, però de gran li va anar canviant i la tenia plena de petites arrugues. Duia els cabells curts, blancs com la neu, sempre ben pentinats. Tenia les orelles petites, adornades amb unes arracades d'or. Les seves celles eren tan claretetes que semblava que no en tenia. Els seus ulls alegres eren marrons com la terra i el seu nas era eixerit i petit. Els seus llavis i les seves galtes estaven encesos.

El seu caràcter era dolç, sempre em feia riure i tothom li tenia molta estima. Mai es queixava, tot li semblava bé, i intentava que tota la família estigués a gust. Cuinava com una professional, però cada dia deia que havia fet algun desastre. La seva expressió era «n'he fet una com un cabàs». Li agradaven molt les flors, sobretot les hortènsies.

El seu color preferit era el blau i, per aquesta raó, es vestia amb alguna peça de roba d'aquest color. Era presumida i, per mudar-se, es posava mocadors al coll. Sempre anava neta com una patena.

• QUIN TIPUS DE TEXT ÉS? PER QUÈ?

• QUÈ S'HI DESCRIU?

• COM ESTÀ ORDENAT? DE MÉS GENERAL A MENYS O DE MENYS GENERAL A MÉS?

• QUINS ELEMENTS LITERARIS HI TROBES? POSA'N UN EXEMPLE DE CADA

QUI VA SER MERCÈ RODOREDA?

Mercè Rodoreda és l'escriptora catalana més universal de tots els temps, coneguda per la gran quantitat d'obres que va escriure, on els personatges principals eren femenins, es va guanyar el cor dels seus lectors i lectores. Va néixer a Barcelona el 10 d'octubre de 1908 i va tenir una vida molt interessant, però també molt difícil. A causa de la guerra, va passar molts anys lluny del seu país fins que, ja de gran, va poder tornar a viure a Catalunya.

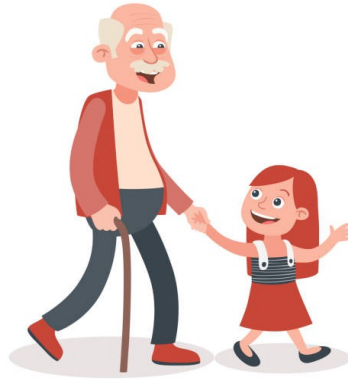
Els seus cabells eren extremadament blancs, curts i repentinats, col·locats d'una manera molt elegant damunt d'un front redonet marcat per algunes arrugues. Les seves celles arquejades eren fines i els seus ulls foscos com la nit. El seu nas era prominent i recte. Tot i tenir mal geni, era riallera, i quan somreia, mostrava una filera de dents que semblaven perles, resseguides pels seus llavis encesos. El seu rostre era bell, tot i que de jove encara era més bonica.

Rodoreda era una dona amb les idees molt clares, de caràcter fort, atrevida i dominant. Quan algú li portava la contrària, si feia falta ensenyava les ungles per protegir allò que defensava. Tenia el do de la llengua, era sensible, primmirada i molt exigent amb ella mateixa. Per tots aquests motius, es va convertir en una escriptora enorme i molt influent. Quan es posava mans a l'obra davant la màquina d'escriure, fumava com un carreter.

Coneguda com «la mare de les lletres catalanes», va publicar la seva obra principal titulada *La plaça del Diamant* l'any 1962. Una novel·la que narra la vida de la Natàlia en primera persona: una noia ingènua que, a causa d'un matrimoni infeliç, l'arribada de la guerra i una pobresa extrema, es torna forta, com si fos de suro. En aquesta obra abunden descripcions físiques, psicològiques i, també, paisatgístiques, fetes amb tant de talent que transporten a qualsevol persona a la Barcelona de la postguerra.

Fixa't en la descripció que fa Mercè Rodoreda en un dels seus contes sobre un nen i una nena. En acabar, completa la següent descripció seguint el dibuix que apareix a sobre del text.

Eren un nen i una nena. El nen devia tenir uns set anys, duia pantalons llargs i un jersei de color de vi amb els colzes foradats i el coll alt cargolat. La nena no devia passar dels tres anys i anava ficada dintre d'una faldilla vermella mig guerxa i d'un jersei violeta. Anaven descalços¹.

Eren un padrí i la seva neta. El devia tenir uns 70, duia uns llargs i un jersei de color damunt d'una de color beix. Duia una per caminar bé. Les seves sabates eren La seva neta no devia passar dels i anava ficada dintre d'una de tirans ratllada i d'una faldilla i de color Portava unes sandàlies Els dos agafats de la

A partir de l'activitat anterior, utilitza aquest espai per continuar la descripció explicant com tenen la cara i el cos el padrí i la seva neta. Parla sobre el seu estat d'ànim.

.....

.....

.....

.....

.....

¹ 4 Rodoreda, Mercè: *Tots els contes*. Barcelona: Edicions 62, 2008, p. 193.

LA MORFOLOGIA

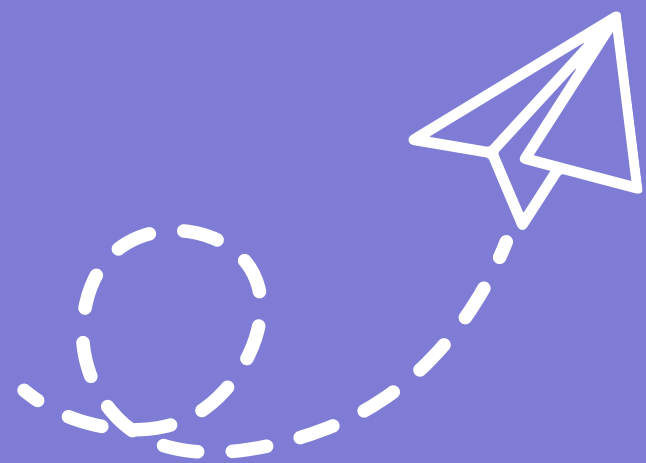
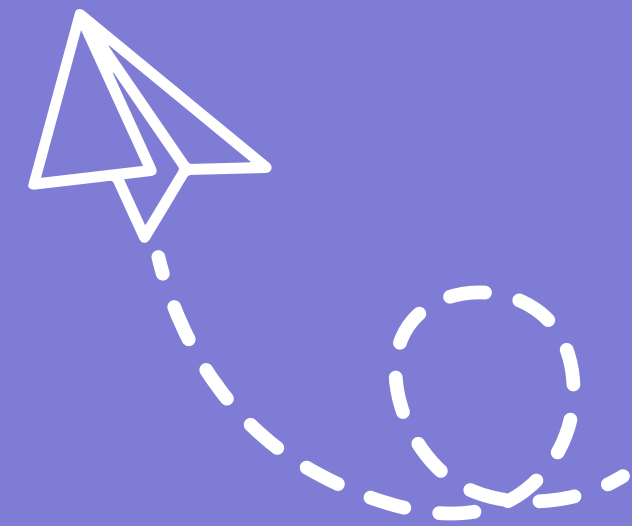
DE L'ADJECTIU

QUÈ ÉS UN ADJECTIU QUALIFICATIU?

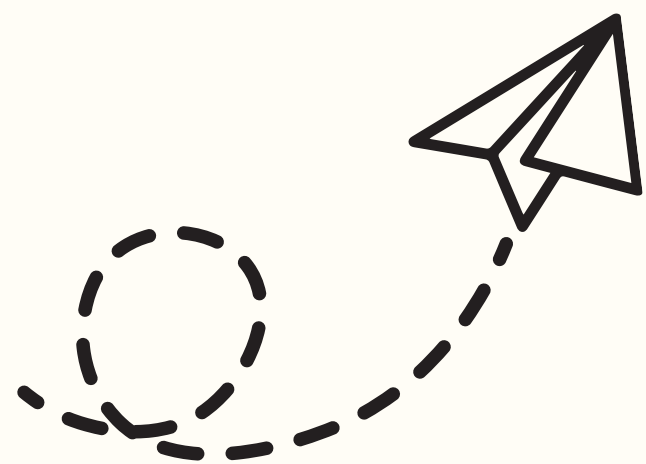
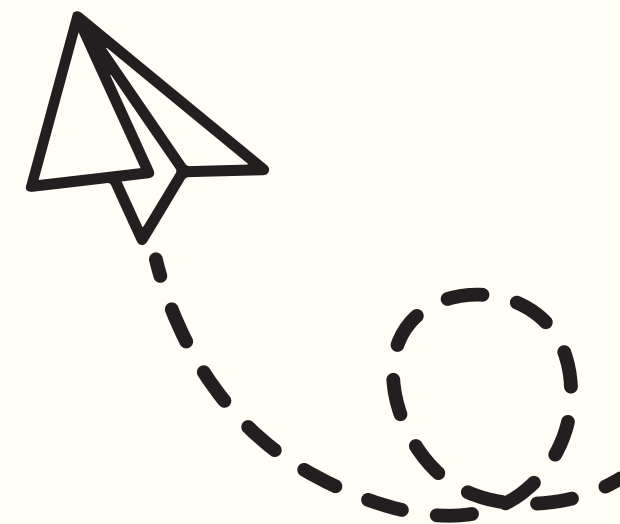
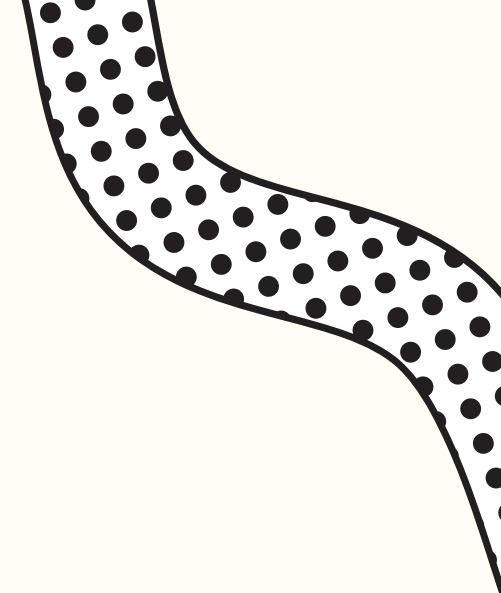
Els adjectius qualificatius són paraules que acompanyen els substantius i expressen alguna qualitat d'aquests mots. Són una peça bàsica del text descriptiu

UN PAISATGE **ESPLÈNDID**

1. EL GÈNERE DE L'ADJECTIU

Hi ha **adjectius de dues terminacions** (tenen una forma per al masculí i una altra per al femení) i **adjectius d'una terminació** (són invariables)

EL GÈNERE DE L'ADJECTIU

Els **adjectius de dues terminacions** formen el femení afegint una **-a** al masculí:

net / neta

sonor / sonora

però afegir aquesta **-a**, pot provocar que es donin alguns canvis ortogràfics com...

CANVIS ORTOGRÀFICS

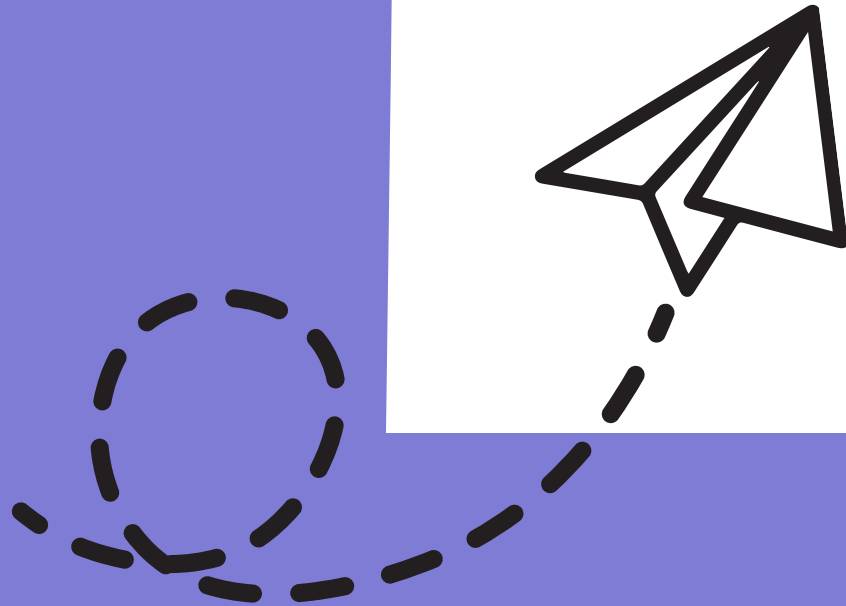
- Afegir al masculí **-na** : sa / sana
- Afegir accents i dièresis: tebi / tèbia
- Canviar **e, o, u** per **a**: flonjo / flonja
- Canviar **-leg** per **-loga**: anàleg / anàloga

Pot haver-hi un canvi o duplicació de consonant...

Canvi o duplicació de consonant:

- s - ss ros / rossa
 - l - ll nul / nul·la
 - t - d avorrit / avorrida
 - c - g groc / groga
 - c - qu oblic / obliqua
 - ig - tj / j mig / mitja, roig / roja
 - u - v viu / viva
-

EL GÈNERE DE L'ADJECTIU

Els **adjectius d'una terminació** tenen la mateixa forma per al masculí i per al femení. Aquests són els que acaben en:

- ble**: possible, noble
- al, -el, -il**: igual, fidel, fàcil (**excepcions** mal / mala)
- aire**: xerraire
- ista**: egoista
- ant, -ent**: pudent (**excepcions** sant / santa, content / contenta i acabats en -**lent**: lent / lenta, calent / calenta)

UN CAS ESPECIAL

Els adjectius acabats en **-aç, -iç, -oç**, tenen una sola terminació en singular, però dues en plural

Feliç (singular masculí i femení)

Feliços (plural masculí)

Felices (plural femení)

2. EL NOMBRE DE L'ADJECTIU

1. El plural dels adjectius generalment es forma afegint una **-s** al singular:
net / nets
alegre / alegres

2. S'afegeix **-ns** per fer el plural quan el mot acaba en vocal tònica:
sa / sans
bo / bons

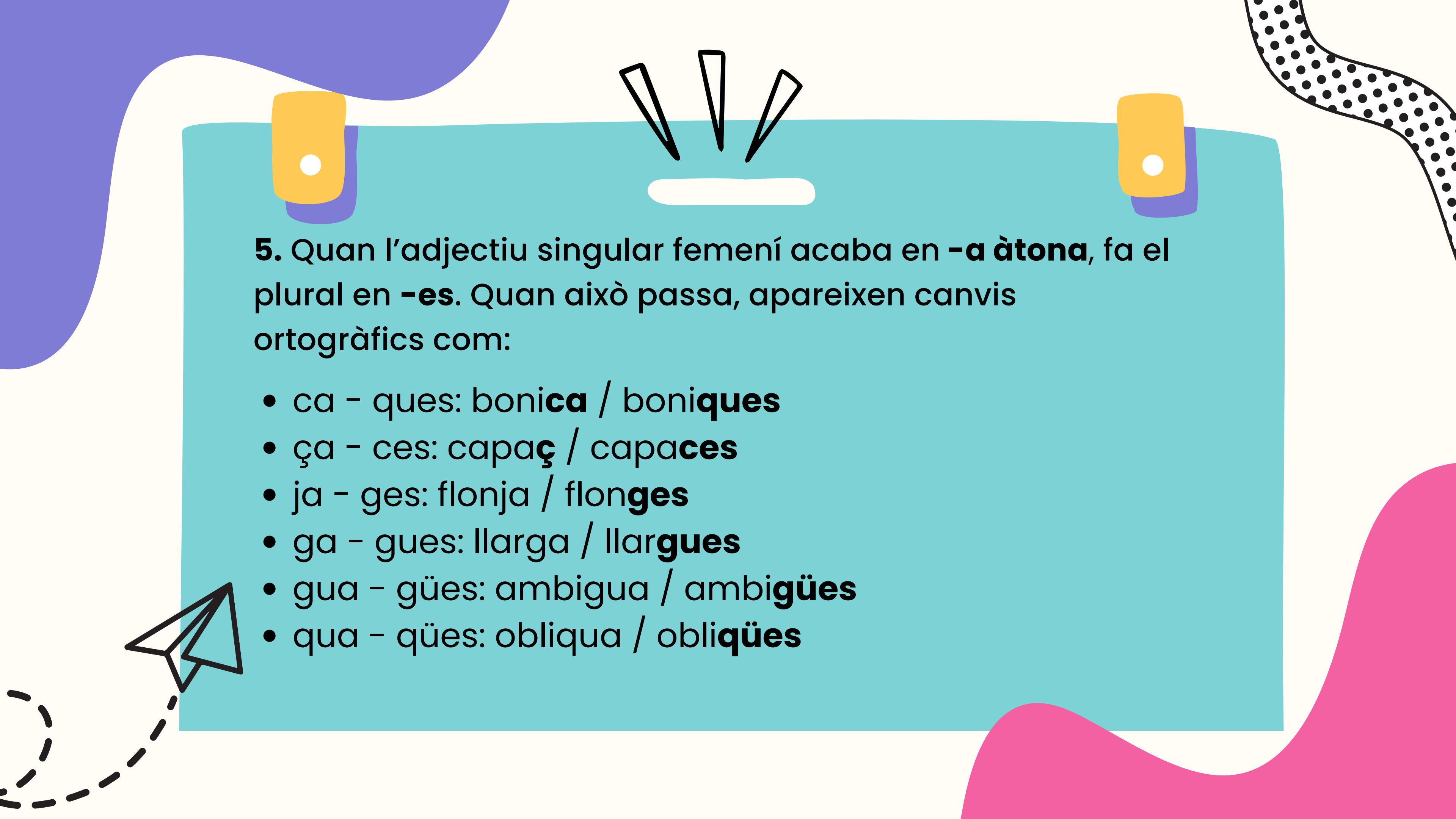

3. S'afegeix **-os** als mots masculins que acaben en:

- s: gris / gris**os**
- ç: dolç / dolç**os**
- x: convex / convex**os**
- ix: baix / baix**os**

4. S'afegeix **-s** o **-os** als adjectius masculins acabats en:

-
- sc: fresc / frescs / frescos
 - st: trist / trists / tristos
 - xt: mixt / mixts / mixtos
 - ig: mig / migs / mitjos

5. Quan l'adjectiu singular femení acaba en **-a àtona**, fa el plural en **-es**. Quan això passa, apareixen canvis ortogràfics com:

- ca - ques: bonica / boniques
- ça - ces: capaç / capaces
- ja - ges: flonja / flonges
- ga - gues: llarga / llargues
- gua - gües: ambigua / ambigües
- qua - qües: obliqua / obliques

Games
Folders
Likes
Following
History

2118815
Public

graris en el text
descriptiu

Hide

▶ Play
Study
Slideshow
Share

1 month ago ▶ 6

Troba la figura literària. «Era prima, rossa com un fil d'or»

Comparació: rossa com un fil d'or

✓ 15

Troba les dues figures literàries:
«Era alta, amb la boca de rap i amb el nas de paperina»

Dues metàfores: boca de rap i nas de paperina

✓ 15

Què significa tenir la boca de rap i el nas de paperina?

Que algú té la boca gran i el nas punxegut

✓ 15

Troba les dues figures literàries en aquesta descripció: «Era un espàrrec, bastant begut de galtes i només amb una dent»

En aquesta oració hi ha dues metàfores: era un espàrrec i begut de galtes

✓ 15

Què significa ser un espàrrec?

Que algú té un cos molt prim

✓ 15

Explica el significat de la frase «tenia els ulls de ratolí»

Com és algú "bastant begut de galtes"?

Amb les galtes xuclades

✓ 15

Troba tres figures literàries en aquesta descripció: «Tenia els cabells com un bosc, lluents com xarol»

Què significa la següent descripció: «Tenia els cabells com un bosc, lluents com xarol»

Tenia els cabells molt espessos i molt brillants

✓ 15

Troba l'única figura literària en aquesta descripció: «Les celles eren espesses, damunt d'uns ulls de ratolí»

Metàfora: Ulls de ratolí

LES FIGURES RETÒRIQUES: LA COMPARACIÓ I LA METÀFORA

Les figures retòriques són recursos lingüístics per parlar o escriure d'una manera més rica i divertida. **Quan fem una comparació**, diem en què s'assemblen dues coses.

1. Uneix les dues parts de les comparacions:

1. Una noia alta com	la cera
2. Una pell blanca com	un gínjol
3. Una senyora dolça com	un pi
4. Un home pelut com	un espàrrec
5. Una jugadora forta com	la mel
6. Un nen prim com	un fil d'or
7. Una nena contenta com	xarol
8. Una noia rossa com	un os
9. Uns cabells lluent com	un roure
10. Unes dents blanques com	les perles

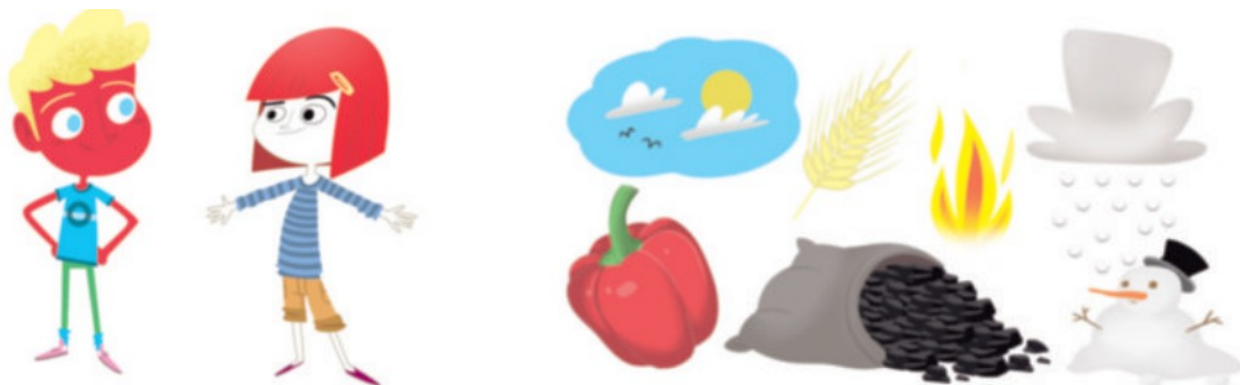
La **metàfora** és una comparació en què el primer element ha desaparegut. En comptes de dir el sol brilla com l'or diem el sol és d'or.

2. A les frases següents, indica quin adjectiu d'aquests correspon als elements en negreta:

sec, vermell, petit, fort, bo, gros, prim, baix, negre, ràpid, menuts

- És el cigronet de la casa.	
- Té un nas de patata .	
- L'avi és un tros de pa .	
- Quins fideus , els teus fills!	
- Aquell és un tap de bassa .	
- Les dones d'allà són roures .	
- Quines galtes de tomàquet!	
- Els seus ulls són la gola d'un llop .	
- L'Anna sembla un llamp!	
- En Quimet té ulls de ratolí .	

3. Observa aquesta noia i aquest noi. Descriu-los mitjançant comparacions. Després converteix-ho en metàfores. Fixa't les imatges que apareixen:

1. El noi té la pell vermella com un pebrot. ►
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

4. Completa la taula amb adjectius que et poden servir per descriure l'aspecte físic i el caràcter d'una persona:

El cos	Baix, alt, panxut,
La cara	Rodona, pàl·lida,
Els cabells	Castanys, curts, suaus,
Les celles	Rectes, primes,
Els ulls	Verds, petits, ametllats
El nas	Llarg, ample,
La boca	Fina, grossa, esdentegada
Les orelles	Punxegudes, empegades,
El caràcter	Despistat, solitari, dòcil, intel·ligent

Treballem la descripció a través dels següents fragments escrits per Mercè Rodoreda. Com són les persones? Activitat plataforma *Baamboozle*.

1. «Era prima, rossa com un fil d'or, amb els ulls molt clars, amb els cabells pentinats enlaire i amb dos o tres rínxols que se li escapaven clatell avall.»¹
2. «Era alta, amb la boca de rap i amb el nas de paperina. Estiu i hivern, sempre, duia mitges blanques i sabata negra. Anava ben neta. I li agradava molt el cafè.»²
3. «Era un espàrrec, bastant begut de galtes i només amb una dent. Duia els cabells pentinats tots cap a una banda perquè li tapessin el tros que tenia sense cabells»³.
4. «Tenia els cabells com un bosc, plantats damunt del cap rodonet. Lluents com xarol. Les celles eren espesses, negres com els cabells, damunt d'uns ulls menuts i lluents de ratolí.»⁴

En aquests fragments, l'autora descriu com són les persones a través d'elements literaris, explica'n el significat:

- Boca de rap →
- Nas de paperina →
- Era un espàrrec →
- Begut de galtes →
- Cabells com un bosc →
- Ulls de ratolí →

Ara et toca a tu. Pensa altres paraules per descriure amb elements literaris com la comparació i la metàfora les següents parts del cos:

- Boca petita →
- Nas petit →
- Cos alt →
- Galtes grosses →
- Cabells rossos →
- Ulls grossos →

1 Rodoreda, Mercè: *Mirall Trencat*. Barcelona: Club Editor, 2017, p. 51-52.

2 Rodoreda, Mercè: *La plaça del Diamant*. Barcelona: Biblioteca Hermes - Clàssics catalans 2003, p. 74.

3 Rodoreda, Mercè: *La plaça del Diamant*. Barcelona: Biblioteca Hermes - Clàssics catalans 2003, p. 74.

4 Rodoreda, Mercè: *La plaça del Diamant*. Barcelona: Biblioteca Hermes - Clàssics catalans 2003, p. 74.

Identifica en aquest fragment els elements literaris que utilitza Mercè Rodoreda per descriure a un dels seus personatges i desxifra'n el seu significat. Troba dues comparacions i tres metàfores.

Tenia els cabells com un bosc, plantats damunt del cap rodonet. Llents com xarol. [...] Les celles eren espesses, negres com els cabells, damunt d'uns ulls menuts i llents de ratolí. [...] El nas no era ni massa ample ni massa estret, ni tirant amunt, que no m'hauria agradat gens. Les galtes eren plenes, rosades a l'estiu, vermelles a l'hivern, amb una orel·la a banda i banda una mica desenganxada de la part de dalt. I els llavis els tenia sempre encesos i eren grossets; el de baix sortit enfora.⁵

Comparació	Metàfora

Completa la taula amb tres adjectius més que creguis que et poden servir per descriure l'aspecte físic i el caràcter d'una persona:

El cos	Baix, alt, panxut, geperut...
La cara	Rodona, pàl·lida, bonica...
Els cabells	Castanys, curts, suaus...
Les celles	Rectes, primes, espesses...
Els ulls	Verds, petits, ametllats...
El nas	Llarg, ample, recte...
La boca	Fina, grossa, esdentegada...
Les orelles	Punxegudes, empegades, redones...
El caràcter	Despistat, solitari, intel·ligent...

⁵ Rodoreda, Mercè: *La plaça del Diamant*. Barcelona: Biblioteca Hermes - Clàssics catalans 2003, p. 74.

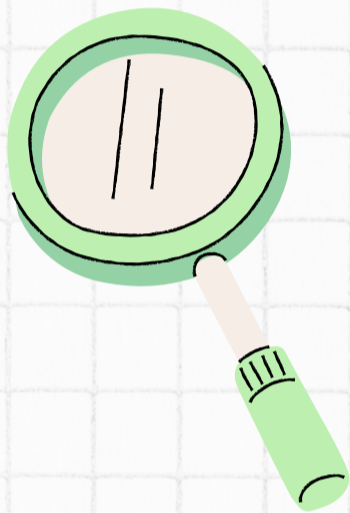
CRITERIS	ESCALA DE VALORACIÓ			
	Assoliment excel·lent	Assoliment notable	Assoliment satisfactori	No assoliment
DESCRIPCIÓ	La descripció demostra una observació completa i detallada: es mencionen totes les característiques físiques i de caràcter rellevants seguint un ordre lògic.	L'observació és correcta, però hi manquen alguns aspectes. Menciona gairebé totes les característiques rellevants amb un cert ordre lògic.	L'observació existeix, però és clarament insuficient. Només menciona algunes característiques i de manera desordenada.	No demostra haver observat la persona. No intenta explicar les característiques de la persona.
ESTRUCTURA	Estructura correctament les frases del text de manera que no hi ha errors de concordança. La redacció és clara i precisa.	La redacció és correcta, però amb algunes mancances. En quasi tot el text estructura bé les frases, no hi ha errors de concordança.	La redacció té poca cohesió i és poc clara.	La redacció no mostra ni coherència i cohesió. La redacció és confusa i repetitiva.
ADJECTIUS	Utilitza els adjectius qualitius necessaris adequadament.	L'ús d'alguns dels adjectius no és adequat.	Fa servir adjectius pobres o poc precisos.	Gairebé no hi ha adjectius, o s'usen malament.
FIGURES RETÒRIQUES	S'usen figures retòriques en la descripció: metàfora, comparació, personificació...	S'utilitzen poques figures retòriques en la descripció.	Les figures retòriques que s'utilitzen són poc elaborades.	No apareixen figures retòriques en el text.
CORRECCIÓ	Aplica la normativa de l'ortografia treballada a l'aula, de manera que en el text no hi ha cap errada d'ortografia.	Hi ha entre 1 i 4 errades d'ortografia de les treballades a l'aula.	En el text hi ha entre 5 i 10 errades d'ortografia de les treballades a l'aula.	En el text hi ha més de 10 errades d'ortografia de les treballades a l'aula.
PRESENTACIÓ	Distribueix el text en el cartell de forma correcta: visualment net, amb marges, separacions entre línies i paràgrafs. Adjunta una fotografia correcta.	Compleix quatre aspectes del nivell <i>assoliment excel·lent</i> .	Compleix tres aspectes del nivell <i>assoliment excel·lent</i> .	Compleix dos o menys dels aspectes del nivell <i>assoliment excel·lent</i> .
REVISIÓ	Mentre escriu i al final, dedica temps a revisar els seus escrits. Reconeix i soluciona les dificultats en el procés de producció, recull i aplica els consells i també proposa millores per als escrits d'altres.	Tendeix a revisar els seus escrits demanant ajuda, però demostra tenir dificultats per millorar-los de forma autònoma i aplicar alguna estratègia. Normalment, accepta i entén els consells de millora, però li costa aplicar-los. Proposa millores als escrits d'altres.	A vegades dedica temps a revisar els seus escrits, però li és difícil reconèixer com ho ha de fer per millorar-los, fins i tot quan se l'aconsella. Li costa aplicar els consells de millora. Quan fa propostes als companys, moltes no són pertinents.	Sol evitar revisar o autocorregir els escrits. Li costa acceptar i aplicar els consells de millora dels companys i proposar millores als altres.

BASE D'ORIENTACIÓ

En què hem de pensar per fer la descripció d'una persona?

01 QUI ÉS?

Presentar la persona que volem descriure: com es diu, quants anys té, quan va néixer, d'on és, a què es dedica. Redactar una breu justificació del perquè s'ha escollit descriure a aquesta persona.

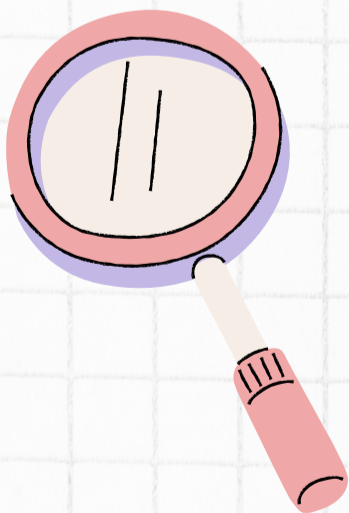

02 QUIN ASPECTE TÉ?

Explicar com és físicament aquesta persona: el cos, la cara, els cabells, les celles, els ulls, el nas, la boca i les orelles. Podem fer-ho de dalt a baix o de baix a dalt i de més general a més concret o de més concret a més general.

03 COM ÉS? QUÈ SABEM DELS SEUS GUSTOS?

Parlar subjectivament del caràcter de la persona que descrivim, explicar com és el seu comportament amb nosaltres. En aquest apartat podem afegir les aficions que té aquesta persona.

04 QUINA ROBA PORTA?

Dedicarem un espai de la redacció a esmentar com va vestida la persona escollida. Per fer aquesta part ens podem basar en una foto d'aquesta persona.

- S'ha d'intentar ser el més detallista possible.
- S'han d'utilitzar figures retòriques com la metàfora, la comparació i la personificació.
- S'han de redactar frases ordenades i col·locades en paràgrafs seguint l'estructura de la descripció.

KPSI JUSTIFICAT

Nom i cognoms:

Data d'avaluació:

Qüestionari final: Els aspectes generals del text descriptiu. Què en sabem? Marca el lloc corresponent del grau de coneixement del tema que es tracta:

1. No en sé res
2. Em sona
3. Ho sé
4. Ho sé i ho sabria explicar

EL TEXT DESCRIPTIU...	4	3	2	1
	HO SÉ I HO SABRIA EXPLICAR	HO SÉ	EM SONA	NO EN SÉ RES
Què és el text descriptiu?				
Quins tipus de text descriptius hi ha?				
Quins elements hi podem trobar?				
Quins passos s'han de seguir per escriure un text descriptiu?				

Ara que has pogut comprovar el teu progrés, creus que fer aquest projecte t'ha resultat útil i profitós? Indica-ho numèricament de l'1 al 10 i digues per què.

- Quina ha estat la teua actitud durant tot el projecte? (a l'aula i a l'hora de fer les activitats)

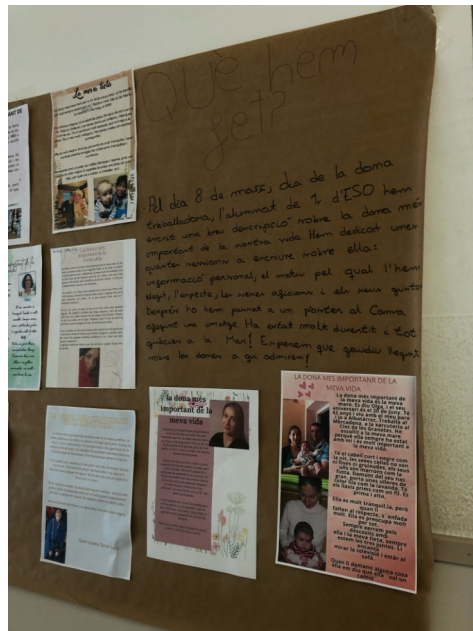
- Hi ha alguna cosa que no t'hagi quedat clara? Quina? Milloraries algun aspecte del projecte?

- Dona la teua opinió sobre el projecte (si t'ha agradat, si no.)

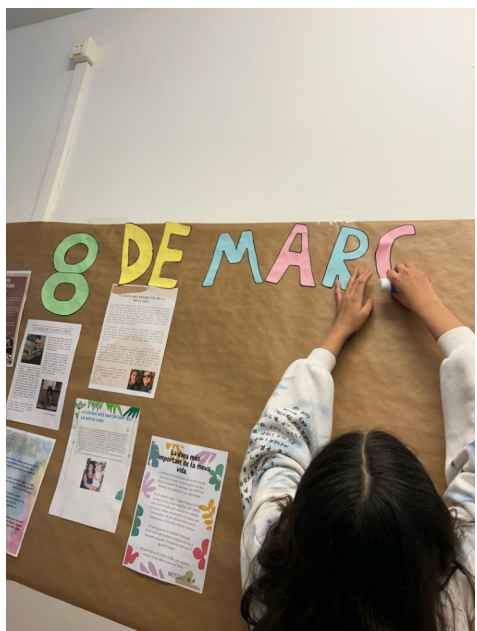
9.7. Annex 7. Productes finals de l'alumnat

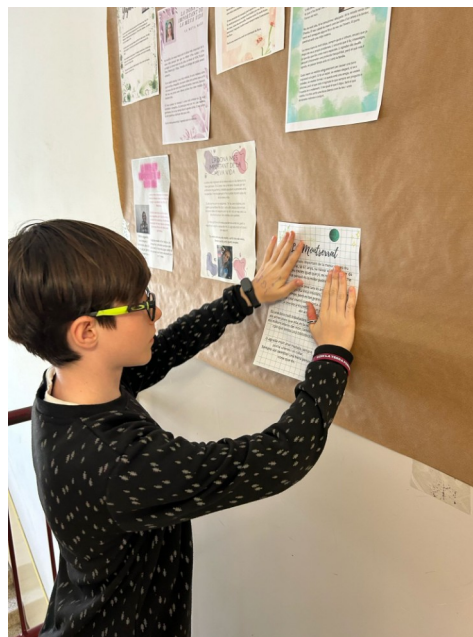
Fotografia 1
Font: Elaboració pròpia

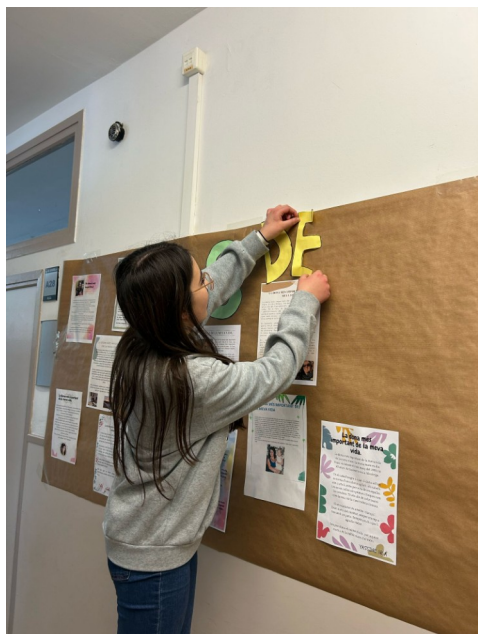
Fotografia 2
Font: Elaboració pròpia

Fotografia 3
Font: Elaboració pròpia

Fotografia 4
Font: Elaboració pròpia

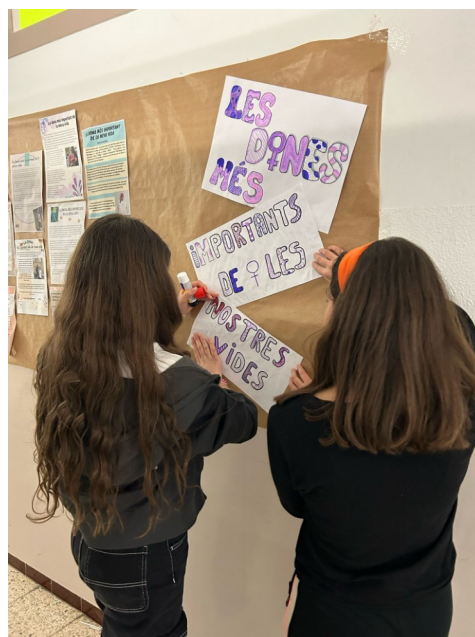
Fotografia 5
Font: Elaboració pròpia

Fotografia 6
Font: Elaboració pròpia

Fotografia 7
Font: Elaboració pròpia

Fotografia 8
Font: Elaboració pròpia

9.8. Annex 8. Exemplificació llibre de text de 1^r d'ESO de català

Text i comunicació

7. Digues quin tipus de narrador relata cada un dels fragments narratius:

A Jo l'havia salvat, tot i que mai no havia sabut nedar. Unes quantes vegades, aquell estiu i els estius anteriors, havia aconseguit de fer el mort, però nedar, allò que se'n diu nedar, mai no ho vaig saber fer. Cal creure que tenia els ossos més pesants del normal. A despit d'això, l'havia salvat. Com no fos que en Pere no ens hagués salvat tots dos. De tota manera, sabia que ho havia intentat, entre altres raons, suposo, perquè allí l'aigua no era massa profunda. Àdhuc em semblava difícil, tan superficial com era, que algú s'hi pogués negar. Potser l'home havia perdut el coneixement, potser havia estat víctima d'un enrampament. No ho sé.

Manuel de PEDROLO, *Avui es parla de mi* (1966)

B Hem sortit de Barcelona amb un tren militar, ocupat gairebé totalment per ciutadans estrangers que venen a incorporar-se a les Brigades Internacionals. El tren va ple; ens ha correspost ocupar un lloc en la plataforma, el més inconfortable i perillós, damunt l'encreuament de les planxes que uneixen els vagons. Anem una mica perduts. No formem part de cap contingent organitzat amb responsables que sàpiguen exactament on cal dur els homes i la millor manera de dirigir-los. De fet, els meus quatre companys i jo tenim plaça en el tren d'una manera anormal i hom ens hi ha encabit per una mena de condescendència.

Pere CALDERS, *Unitats de zoc* (1938)

C Quan en Daniel sortí de la cel·la d'arrest –o més ben dit, quan l'en van treure–, encara més feble, tot i que només hi havia passat quatre dies, estava temptat de maleir l'impuls que l'havia fet roïmandre viu i a l'infern. Sabia que hi havia estat quatre dies, perquè cada vespre feia una menuda incisió, amb l'ungla, per no descomptar-se: no donaven mai cap explicació i no se seguien pas les normes fixades.

Maria Àngels ANGLADA, *El violí d'Auschwitz* (1995)

D La pluja regalima en els penyals, després de molts dies en què l'aire, de tan eixut, cremava el bri de les herbes. En despertar-se, Joan Garí ha vist els plans de terra que ahir verdejaven sota un tel de blavor i ara vacil·len com un floc de núvol. S'agenolla en el llinard de la balma i lloa l'aigua del cel, que Déu li envia per aclarir-li els sentits. La humitat se li fica pels ulls i la boca. Ja no l'ofendria el palp de les pedres ni el caire de les roques bategaria com la carn nua, ni en la sentor de les herbes trobaria una espurna d'infern.

Alexandre PLANA, «Joan Garí». A: *El mirall imaginari* (1925)

E La notícia, encara que fullejava distretament el diari, es feia mirar: amb caràcters sensacionalistes hom anunciava una gran desgràcia a la meua ciutat. Vaig començar a llegir, legítimament encuriós, pensant alhora que tot allò podia haver estat una broma d'un tipògraf eixerit. Però no, a mesura que llegia, m'assabentava d'una pila de detalls que feien impossible de creure que allò havia estat fet per pur entreteniment. No cal dir que la mosca em començava a pujar al nas: podia jurar que, des que havien estat construïdes les recloses, no hi havia hagut cap mena d'accident. Què significava allò? Febrosament vaig consultar la data del periòdic: «Quinze de febrer de mil nou-cents vuitanta-tres.» Vaig respirar assossegat. «Ah», em vaig dir: «És el demà passat?» Un corrent esglaiador em va recórrer l'espinada; com hi ha Déu que no somiava! I davant meu, jo com a únic testimoni, hi havia una cosa que semblava una premonició sense equívocs..., de la qual, i a causa de les conseqüències, semblava que jo era l'únic coneixedor. [...]

Jaume CABRÉ. «La ciutat de les set recloses». A: *Faules de mal desar* (1974)

13

Fotografia 9

Font: Elaboració pròpia